ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΑΡΤΙΟΣ 2016 71 ΤΕΥΧΟΣ

αΩ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΥΠΟΤΡΟΦΩΝ ΚΟΙΝΩΦΕΛΟΥΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ. ΩΝΑΣΗΣ

Περιεχόμενα

Σημείωμα

Δραστηριότητες Υποτρόφων

- Επιτυχίες 2
- Θέατρο 3
- Κινηματογράφος 4
- Μουσική 5
- Εικαστικά 6
- Χορός 7

Ειδήσεις του Συνδέσμου

- Έλα μαζί μας 9
- [+]ΗΧΗΣΕΙΣ: Ένας μουσικός δεσμός σε αριθμό πληθυντικό 10
- Η φωτογραφία συναντά τον κινηματογράφο στο Χόλιγουντ 13
- Με γιορτινή διάθεση στην Αθήνα και στο Λονδίνο 16
- Κοπή της βασιλόπιτας και βραδιά οινογευσίας στη Θεσσαλονίκη 18

Ειδήσεις του Ιδρύματος

- Το Ίδρυμα Ωνάση στρατηγικός εταίρος στο πρόγραμμα act4Greece 20
- act4Greece: Στηρίζουμε το Θέατρο Τέχνης 21

Ειδήσεις της Στέγης

- Η Candy Chang και το Σχολείο του Μέλλοντος: Όμοιοι μαθητές, διαφορετικές ανάγκες 23
- Σύνορα και όρια στο επίκεντρο του τρίτου Fast Forward Festival 25

Ειδήσεις του Θυγατρικού Ιδρύματος

- Θεοί και θνητοί στον Όλυμπο: Αρχαίο Δίον, πόλη του Διός 28

Αφιέρωμα

- Μια Γλωσσόpolis στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων 32
- Ελληνικές διάλεκτοι, αρχαίες και νέες: Μια ενότητα διαχρονικών ετερωνυμιών 34
- Γλωσσική Τεχνολογία: Το πεδίο όπου η γλώσσα συναντά τη σύγχρονη τεχνολογία 37
- Η «γλώσσα» των συναισθημάτων 39
- H@ckTheBook – Φτιάξε το βιβλίο του μέλλοντος, σήμερα 41

Βιβλιοπαρουσίαση

- Η διοίκηση, οι στρατηγικές και οι νέες τεχνολογίες στον χώρο του Μάρκετινγκ Υπηρεσιών 43

Άρθρο

- Η εμμηνόπαυση σε πιο προχωρημένη ηλικία προστατεύει από τον κίνδυνο κατάθλιψης 45

Ματιές από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη επιστήμη και καινοτομία

Μεγάλο ενδιαφέρον προσελκύουν οι τακτικές ξεναγήσεις που διοργανώνει ο Σύνδεσμος. Πρόσφατα ξεκίνησε μια νέα σειρά οργανωμένων επισκέψεων σε χώρους ιδιαίτερης ιστορικής και καλλιτεχνικής αξίας, με τίτλο «Η Αθήνα και τα μνημεία της. Μια ξενάγηση αλλιώς».

Στις 27 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε η πρώτη ξενάγηση του νέου κύκλου γνωριμίας με την κλασική και νεοκλασική Αθήνα, που είχε ως επίκεντρο την Αρχαία Αγορά. Με ξεναγό την Άρτεμη Σκουμπουρδή, οι υπότροφοι μυήθηκαν στα μυστικά σπουδαίων μνημείων της αρχαίας αγοράς, αφουγκράστηκαν την καθημερινότητα των αρχαίων Αθηναίων και ανακάλυψαν άγνωστα στους πολλούς χαρακτηριστικά του Ναού του Ηφαίστου, του Βουλευτηρίου, του Πρυτανείου και της Στοάς του Αττάλου.

Η επόμενη προγραμματισμένη ξενάγηση του ίδιου κύκλου θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 16 Απριλίου στην περίφημη Τριλογία των Αθηνών, η οποία περιλαμβάνει τρία από τα σημαντικότερα νεοκλασικά μνημεία του κόσμου, το Πανεπιστήμιο, την Ακαδημία και την Εθνική Βιβλιοθήκη, έργα των σπουδαίων αρχιτεκτόνων του 19ου αι. Χριστιανού και Θεόφιλου Χάνσεν.

Η γνωριμία με την κλασική και νεοκλασική Αθήνα θα συνεχιστεί στις 15 Μαΐου με ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού, το σημαντικότερο νεκροταφείο της αρχαίας Αθήνας, και στο Μουσείο του, το οποίο στεγάζει εκθέματα, σχεδόν αποκλειστικά ταφικού χαρακτήρα, που προέρχονται από τις ανασκαφές του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου.

Σε μικρή απόσταση από τον Κεραμεικό, στην Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων, πραγματοποιείται αυτές τις ημέρες το Φεστιβάλ Επιστήμης και Καινοτομίας, Athens Science Festival, με την υποστήριξη του Συνδέσμου Υποτρόφων. Το φετινό Φεστιβάλ, που θα διαρκέσει έως τις 10 Απριλίου, έχει τίτλο «Εξελισσόμαστε με την επιστήμη». Η επιστήμη προοδεύει για να μας υπηρετήσει ή εμείς αλλάζουμε για να την ακολουθήσουμε; Οι εξελίξεις προσαρμόζονται στις ανάγκες μας ή μήπως μας υπαγορεύουν καινούργιες; Για τρίτη χρονιά, μικροί και μεγάλοι, θα έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν συναρπαστικές συζητήσεις και ομιλίες από καταξιωμένους Έλληνες και ξένους επιστήμονες, εκθέσεις, παρουσιάσεις και προβολές, καθώς και να συμμετάσχουν σε εργαστήρια, εκπαιδευτικά δρώμενα και επιμορφωτικά παιχνίδια. Αναλυτική παρουσίαση μπορείτε να διαβάσετε στο επόμενο τεύχος του *ΑΩ*.

Λήδα Μπουζάλη

Επιτυχίες

Διονύσης Μαλλούχος
Ο Διονύσης Μαλλούχος ετέθη επικεφαλής του ιστορικού Τρίτου Προγράμματος της Ελληνικής Ραδιοφωνίας, με απόφαση του ΔΣ της ΕΡΤ, έπειτα από προκηρυχθείσα δημόσια πρόσκληση ενδιαφέροντος και σχετική πρόταση του διευθύνοντος συμβούλου Λάμπη Ταγματάρχη. Σολίστ πιάνου με έντονη παρουσία στη δισκογραφική και συναυλιακή σκηνή αλλά και επί χρόνια ραδιοφωνικός παραγωγός του Τρίτου, ο Διονύσης Μαλλούχος ολοκλήρωσε τον Αύγουστο του 2015 μια εξαετή δημιουργική θητεία ως διευθυντής του Δημοτικού Ωδείου Καλαμάτας. Συνεργάτης του ΑΩ εδώ και αρκετά χρόνια, δήλωσε στο περιοδικό μας:

«Η σχέση μου με τα μουσικά προγράμματα της ΕΡΤ ξεκίνησε πριν από τριάντα και πλέον χρόνια, στην Τηλεόραση αρχικά (ΕΤ1), καθώς ήμουν ένα ακόμη από τα «παιδιά» της αλησμόνητης Φραγκίσκης Καρόρη, κοντά στην οποία δούλεψα πολλά χρόνια, στον «Κόσμο της Μουσικής». Αργότερα και έπειτα από πολλές μορφές συνεργασίας και παρουσίας στη Δημόσια Ραδιοτηλεόραση (τηλεοπτικές εκπομπές «Νέα και Νότες», «Το Παιχνίδι του Άσπρου και του Μαύρου» κ.λπ.), ο Δημήτρης Παπαδημητρίου (ως διευθυντής τότε του Τρίτου Προγράμματος της Ελληνικής Ραδιοφωνίας) μου πρότεινε, με ενεθάρρυνε και μου έδωσε την ευκαιρία από το 2003 να κάνω ραδιοφωνική εκπομπή στις συχνότητες του ιστορικού σταθμού και έκτοτε ακούγομαι στη ζωντανή ζώνη «Όλα τα πρωινά του Τρίτου».

»Το Τρίτο Πρόγραμμα της Ελληνικής Ραδιοφωνίας αποτελεί διαχρονικά όχημα των ονείρων και των ελπίδων όλων μας· όσων αφέθηκαν –δεκαετίες τώρα– με εμπιστοσύνη και ταξίδεψαν δημιουργικά στις εύφορες συχνότητές του, αλλά και αυτών που δεν συναντήθηκαν ακόμη με το σήμα του.

»Πολλά και εξόχως σημαντικά ονόματα έχουν συνθέσει με την προσφορά τους τον χαρακτήρα, την ιστορία και το πολύτιμο μωσαϊκό τεχνών του Τρίτου. Έχουμε, λοιπόν, όχι μόνο μια πολύτιμη παρακαταθήκη, αλλά και μια υποχρέωση, σε δύσκολους καιρούς, όσοι εργαζόμαστε στην πολυχρωμία του Τρίτου, να ξεπεράσουμε τον εαυτό μας και να μεταδώσουμε το μήνυμα πολιτισμού που περιμένει και αξίζει ο κάθε Έλληνας. Ακούτε Τρίτο!»

Λεωνίδας Καβάκος
Ο βιολιστής Λεωνίδας Καβάκος είναι ο νικητής του Βραβείου Μουσικής Léonie Sonning 2017. Το βραβείο αποτελεί την υψηλότερη μουσική διάκριση στη Δανία. Πρόκειται για χρηματικό βραβείο ύψους 80.000 ευρώ, το οποίο απονέμεται κάθε χρόνο, από το 1959, σε έναν διεθνώς αναγνωρισμένο συνθέτη ή μουσικό.

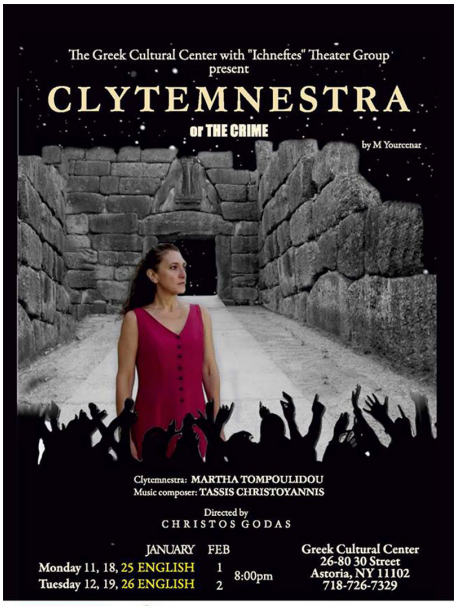
Το βραβείο θα απονεμηθεί στον Λεωνίδα Καβάκο σε ξεχωριστή συναυλία που θα γίνει στις 12 Ιανουαρίου του 2017 στην Κοπεγχάγη, στο πλαίσιο ενός μίνι φεστιβάλ κατά τη διάρκεια του οποίου ο βιολιστής θα δώσει μια σειρά από παραστάσεις και σεμινάρια. Ανάμεσα σε αυτούς που έχουν πάρει το βραβείο Léonie Sonning συγκαταλέγονται ο Igor Stravinsky (1959), ο Leonard Bernstein (1965), ο Benjamin Britten (1968), ο Yehudi Menuhin (1972), ο Μστισλάβ Ροστροπόβιτς (1981), ο Isaac Stern (1982), η Anne-Sophie Mutter (2001) κ.ά.

Φωτογραφία: Marco Borggreve

Θέατρο

Χρήστος Γόδας

Το έργο της Marguerite Yourcenar *Κλυταιμνήστρα ή Το έγκλημα* σκηνοθέτησε ο Χρήστος Γόδας, ο οποίος ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη. Δύο παραστάσεις του έργου ανέβηκαν το περασμένο φθινόπωρο στο Μανχάταν (Μπρόντγουεϊ), στο πλαίσιο του Solo Festival, και ακόμη δέκα, τον Ιανουάριο, στο Κέντρο Ελληνικού Πολιτισμού στη Νέα Υόρκη, άλλες στα αγγλικά και άλλες στα ελληνικά. Την Κλυταιμνήστρα υποδύθηκε η ηθοποιός Μάρθα Τομπουλίδου, ενώ τη μουσική έγραψε ειδικά για την παράσταση ο Τάσσης Χριστογιάννης. Η παράσταση θα ταξιδέψει σε διάφορα μέρη όπου υπάρχουν εστίες ελληνισμού ή πανεπιστημιακές έδρες Ελληνικών Σπουδών, αρχής γενομένης από τη Φιλαδέλφεια στις 26 Μαρτίου.

Το έργο ανήκει στον κύκλο μονολόγων *Φωτιές*, που έγραψε η Marguerite Yourcenar αντλώντας έμπνευση από πρόσωπα της ελληνικής μυθολογίας. Η ηρωίδα του Σοφοκλή δεν παρουσιάζεται ως άπιστη γυναίκα που φτάνει στο έγκλημα, αλλά ως ερωτευμένη γυναίκα που αντιδρά στην εγκατάλειψη και την προδοσία.

«Η ιστορία της Κλυταιμνήστρας δεν είναι μια ιστορία εγκλήματος», λέει ο σκηνοθέτης στο *ΑΩ*. «Ίσως δεν είναι ούτε ερωτική ιστορία. Είναι η ιστορία του απρόβλεπτου, του αναπάντεχου: πού μπορεί να φτάσει ο άνθρωπος όταν ξεπερνάει τα όριά του, είτε από πάθος, είτε από πόνο, είτε και απ' τα δύο».

«Η Κλυταιμνήστρα είναι η απόλυτη γυναίκα», συνεχίζει ο Χρήστος Γόδας, «και μάλιστα πολύ περισσότερο από την Ελένη ή την Πηνελόπη. Είναι η γυναίκα που σεβάστηκε όσο καμιά άλλη στην ιστορία του Δυτικού Πολιτισμού τις διαφορές που έχουμε οι άντρες από τις γυναίκες· και το έκανε επειδή ήταν αληθινά ερωτευμένη, πέρα από οποιαδήποτε ιδιοτέλεια ή σκοπό. Κι αυτή είναι η δική μου ανάγνωση στο έργο της Yourcenar: ποτέ δεν ξέρεις τι θα συμβεί όταν τσαλαπατάς μια ψυχή. Ποτέ δεν ξέρεις πού μπορεί να οδηγηθεί μια ερωτευμένη ψυχή όταν την τσαλαπατάς, την εγκαταλείπεις ή την αγνοείς.

»Το έργο *Κλυταιμνήστρα ή Το έγκλημα* δεν είναι ένα έργο πολεμικής ανάμεσα στα δύο φύλα. Το αντίθετο. Είναι μια ιστορία που αφήνει, μέσα από τις χαραμάδες της αφήγησης, να κατανοήσουμε το πώς οι άντρες και οι γυναίκες θα έρθουν πιο κοντά, πώς θα βιώσουν τον απόλυτο έρωτα και την ελευθερία που αυτός δίνει όταν μπορέσουν ο ένας να μπει στον κόπο του άλλου. Να σκύψει στις ανάγκες του, στις επιθυμίες του, στις συνήθειες και στα ελαττώματά του. Μόνο όταν ο ένας σκύβει ταπεινά με σεβασμό και δέος μέσα στον άλλον, μπορεί ίσως αυτοί οι άνθρωποι να διεκδικήσουν το μάννα της ψυχής: τη συντροφικότητα».

Δείτε το σχετικό βίντεο.

Κινηματογράφος

Έφη Παππά

Η μικρού μήκους ταινία animation *My Stuffed Granny (Η Βαλσαμωμένη Γιαγιά)* της Έφης Παππά κέρδισε το Ειδικό Βραβείο της Επιτροπής στο Φεστιβάλ Ταινιών Anime του Τόκιο. Πρόκειται για μια ευφάνταστη δεκάλεπτη ταινία, φτιαγμένη με την τεχνική του stop-motion. Αφηγείται την ιστορία της μικρής Σοφίας, που αγαπάει την γκρινιάρα γιαγιά της, παρ' όλο που αυτή είναι πάντα πεινασμένη και τρώει τα λιγοστά τρόφιμα που μπορεί να αγοράσει η οικογένεια. Η σύνταξη της γιαγιάς είναι το μόνο πράγμα που βοηθά εκείνη και τον πατέρα της να ζουν. Όταν όμως η γιαγιά πεθαίνει, πρέπει να βρουν έναν τρόπο να τα βγάλουν πέρα.

Η ταινία έχει συμμετάσχει και έχει διακριθεί σε πολλά φεστιβάλ. Προβλήθηκε στις επετειακές 20ές «Νύχτες Πρεμιέρας» στην Αθήνα, στο Animasyros International Animation Festival + Agora, στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, στην Ταινιοθήκη της Ελλάδος στο πλαίσιο του Athens AnimFest, καθώς και στο Πολύτεχνο στην Κέρκυρα, όπου διοργανώθηκε το Corfu Animation Festival. Επίσης, πρόσφατα, το Vimeo ανακήρυξε το *My Stuffed Granny* ως «ταινία μικρού μήκους της εβδομάδας» και «staff pick». Χάρις σε αυτήν τη διάκριση και τη σχετική προβολή, μέσα σε ελάχιστες μέρες δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι παρακολούθησαν αυτό το πολύ ενδιαφέρον φιλμ.

Η Έφη Παππά ζει και εργάζεται σήμερα στο Λονδίνο. Με αφορμή την πρόσφατη βράβευσή της, η ίδια δήλωσε πως ήθελε απλώς να δώσει λίγη υποστήριξη και αισιοδοξία σε όλους τους νέους της Ελλάδας και όλου του κόσμου που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. «Όλα τα όνειρα, με δουλειά, αγάπη και επιμονή, θα καρποφορήσουν. Και τελικά, όλα τα δεινά και οι δυσκολίες θα συνωμοτήσουν και αυτά υπέρ. Κάπως έτσι ξεκίνησε κι αυτή η ταινία. Με μεγάλη αγάπη αντιμετωπίσαμε όλες τις δυσκολίες σαν μικρές προκλήσεις. Ευχαριστώ θερμά όλους όσοι ταξίδεψαν μαζί μου και με βοήθησαν να κάνουμε το όνειρο πραγματικότητα. Ευχαριστώ όλα τα φεστιβάλ που με τόση αγάπη στεγάζουν το μικρό μας όνειρο ανάμεσα σε πολλά άλλα. Είναι μεγάλη τιμή να διακρινόμαστε σε παγκόσμια φεστιβάλ όπως το Tokyo Anime Awards», δήλωσε η υπότροφος.

Δείτε την ταινία εδώ.

Μουσική

Κορίνα Βουγιούκα

Διοργανώτρια πολιτιστικών δράσεων οι οποίες επικεντρώνονται στον συνδυασμό της μουσικής με άλλες μορφές τέχνης και περιλαμβάνουν εναλλακτικές βιωματικές εκπαιδευτικές μεθόδους, η Κορίνα Βουγιούκα ανέλαβε την καλλιτεχνική διεύθυνση του Φεστιβάλ Γ. Α. Παπαϊωάννου, που θα πραγματοποιηθεί στην Καβάλα από τις 31 Αυγούστου έως τις 13 Σεπτεμβρίου 2016, καθώς και της 5ης Θερινής Ακαδημίας Κιθάρας «Αρίων», που διοργανώνεται στον Μόλυβο Λέσβου κατά το διάστημα 3–8 Αυγούστου 2016. Η υπότροφος εμφανίστηκε επίσης στις 17 Μαρτίου στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, στο πλαίσιο του κύκλου «Μετασχηματισμοί» του Ελληνικού Σχεδίου.

Ερμηνεύτρια και διδάσκουσα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, η Κορίνα Βουγιούκα αντιμετωπίζει το κιθαριστικό ρεπερτόριο με βασικό προσανατολισμό τη σύνδεσή του με τον υπόλοιπο μουσικό κόσμο. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η πρόσφατη διδακτορική της διατριβή στο ίδιο πανεπιστημιακό τμήμα, με θέμα *Η κιθάρα στο μουσικό γίγνεσθαι του πρώιμου 19ου αιώνα: Θέματα τεχνικής και ερμηνείας με βάση σόλο έργα για κιθάρα των Mauro Giuliani και Fernando Sor τα οποία σχετίζονται με την όπερα*. Πρόκειται για έρευνα με πρακτικό και εκπαιδευτικό προσανατολισμό, όπου μελετάται ο τρόπος με τον οποίο το κιθαριστικό ρεπερτόριο του πρώιμου 19ου αιώνα μπορεί να γίνει κατανοητό και να ερμηνευθεί ως έκφανση του ευρύτερου στιλιστικού πλαισίου της εποχής.

Παράλληλα με την παρουσίαση ενός ευρέος φάσματος έργων του καθιερωμένου κιθαριστικού ρεπερτορίου σε συναυλίες και ηχογραφήσεις, η Κορίνα Βουγιούκα συμμετέχει τακτικά σε παραστάσεις έργων σύγχρονων συνθετών. Στη δισκογραφία της περιλαμβάνονται το cd *Laceworks*, με μεταγραφές από το οπερατικό ρεπερτόριο (*Rossiniana I,* έργο 119, του M. Giuliani και μεταγραφές του Τάσου Ρωσόπουλου από τον κύκλο *Χειμερινό Ταξίδι* του F. Schubert και τη *Νόρμα* του V. Bellini), καθώς και η συμμετοχή της στο σάουντρακ του διάσημου κινηματογραφικού συνθέτη Trevor Jones για την ταινία *Labyrinth*.

Μίλτος Λογιάδης, Μίνα Πολυχρόνου, Τάσος Αποστόλου, Άκης Λαλούσης

Τέσσερις διακεκριμένοι Έλληνες μουσικοί, ο μαέστρος Μίλτος Λογιάδης και οι τραγουδιστές Μίνα Πολυχρόνου, Τάσος Αποστόλου και Άκης Λαλούσης, όλοι υπότροφοι του Ιδρύματος Ωνάση, πήραν μέρος στην παραγωγή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (ΕΛΣ) *Ο Κουρέας της Σεβίλλης* του Gioachino Rossini, που παρουσιάστηκε σε σκηνοθεσία του Francesco Micheli τον Φεβρουάριο του 2016 στο Θέατρο Ολύμπια αποσπώντας διθυραμβικές κριτικές. Η υψίφωνος Μίνα Πολυχρόνου ερμήνευσε τον ρόλο της Ροζίνα, ο βαρύτονος Τάσος Αποστόλου τον Ντον Μπαζίλιο και ο επίσης βαρύτονος Άκης Λαλούσης τον Ντον Μπάρτολο. Η παράσταση ήταν μια συμπαραγωγή της ΕΛΣ με το Δημοτικό Θέατρο Μπολόνιας.

Λένια Ζαφειροπούλου, Αλεξάνδρα Παπαστεφάνου

Ένα αριστούργημα μουσικής και δραματουργικής πυκνότητας, με έντονο σκηνικό και οπερατικό χαρακτήρα, το «Κύκνειο άσμα», αλλά και τα «Πέντε τραγούδια για το νερό» του Franz Schubert (1797 - 1828) ερμήνευσαν οι υπότροφοι του Ιδρύματος Ωνάση Λένια Ζαφειροπούλου (τραγούδι) και Αλεξάνδρα Παπαστεφάνου (πιάνο), το Σάββατο 6 Φεβρουαρίου στην Αίθουσα Δημήτρης Μητρόπουλος του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Ένα πραγματικό κύκνειο άσμα *(Schwanengesang)* συνοδευόμενο από «Πέντε τραγούδια για το νερό» συνέθεσαν το μουσικό πρόγραμμα της βραδιάς, όπου ενώθηκαν η ποίηση του Rellstab με εκείνη του Heine: μία ελάσσονα ρομαντική και μία μείζονα (αντι)ρομαντική ποιητική φωνή. Η συναυλία πραγματοποιήθηκε με ελληνικούς υπέρτιτλους.

Εικαστικά

Πάνος Κοκκινιάς

Ο εικαστικός-φωτογράφος Πάνος Κοκκινιάς συμμετείχε στην έκθεση «2050. A Brief History of the Future», που πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα 11 Σεπτεμβρίου 2015 έως 24 Ιανουαρίου 2016 στις Βρυξέλλες.

Τα Βασιλικά Μουσεία Καλών Τεχνών του Βελγίου και το Μουσείο του Λούβρου συνεργάστηκαν στην παρουσίαση ενός φιλόδοξου και καινοτόμου σχεδίου εμπνευσμένου από το κείμενο του Jacques Attali *Μια σύντομη ιστορία του μέλλοντος*. Οι δύο αυτόνομες αλλά συμπληρωματικές εκθέσεις διαρθρώθηκαν γύρω από το ίδιο ερώτημα. Θέτοντας ερωτήματα για το μέλλον –μέσα από την παρατήρηση του παρελθόντος στο Λούβρο και με μια διερευνητική προσέγγιση στις Βρυξέλλες– ανέλυσαν τη δυναμική που διαπερνά και εμψυχώνει τις κοινωνίες, από την απαρχή της δημιουργίας τους μέχρι τον μελλοντικό ορίζοντα του 2050.

Η έκθεση στο Λούβρο είχε στόχο να προβάλει την εικόνα της στο μέλλον, βασισμένη σε μια υποκειμενική ανάγνωση του παρελθόντος, εικονογραφημένη και διαμορφωμένη μέσα από τις δημιουργίες καλλιτεχνών των προηγούμενων χιλιετιών. Παράλληλα, τα Βασιλικά Μουσεία Καλών Τεχνών του Βελγίου επικεντρώθηκαν στην επικαιρότητα της τρέχουσας καλλιτεχνικής δημιουργίας, προκειμένου να διερευνήσουν μια σειρά από κοινωνικά ζητήματα – από την παγκοσμιοποίηση έως την εμπορευματοποίηση του χρόνου και από την υπερκατανάλωση έως την ευημερία του πλανήτη.

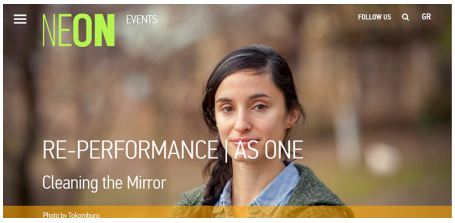
Αυτά τα θέματα εξετάστηκαν μέσα από τα έργα διεθνώς σημαντικών σύγχρονων καλλιτεχνών (Sugimoto, Boetti, Kingelez, Warhol, LaChapelle, Gursky, Op de Beeck, Yongliang, Turk, Al s κ.ά), τα οποία ενέπνευσαν τους επισκέπτες της έκθεσης να προβληματιστούν σχετικά με το μέλλον που οι ίδιοι καλούνται να διαμορφώσουν. Η έκθεση έχει προγραμματιστεί να ταξιδέψει σύντομα στο Μιλάνο.

Ο Πάνος Κοκκινιάς συμμετείχε με το έργο *Yiorgis* (2011, 120 x 180 εκ.), το οποίο προέρχεται από την ενότητα «Leave your myth in Greece»

Λεπτομέρεια του έργου *Yiorgis*

Χορός

Μάρθα Πασακοπούλου
Η υπότροφος και χορεύτρια Μάρθα Πασακοπούλου ερμηνεύει, ως «re-performances», τα έργα *Cleaning the Mirror* και *Art Must Be Beautiful, Artist Must Be Beautiful* της Marina Abramovi στο πλαίσιο του προγράμματος «As One», που παρουσιάζει στην Ελλάδα τη Μέθοδο της Marina Abramović. Πρόκειται για ένα εκτενές πρόγραμμα αποτελούμενο από περφόρμανς, διαλέξεις, φιλμ και εργαστήρια, με τη συμμετοχή είκοσι εννέα καλλιτεχνών, το οποίο πραγματοποιείται στο πλαίσιο της συνεργασίας του Οργανισμού Πολιτισμού και Ανάπτυξης NEON και του Marina Abramović Institute (MAI) στο Μουσείο Μπενάκη (Πειραιώς 138).

Το έργο *Cleaning the Mirror* παρουσιάζεται για πρώτη φορά μετά την πρεμιέρα του το 1995. Τότε όμως η παράσταση είχε τη μορφή βίντεο, ενώ τώρα πρόκειται για μια επανερμηνεία από την Ελληνίδα περφόρμερ Μάρθα Πασακοπούλου, διάρκειας 8 ωρών. Στο έργο αυτό, η Marina Abramović, εμβληματική καλλιτέχνιδα της περφόρμανς, κάθεται με έναν σκελετό δίπλα σε μια λεκάνη γεμάτη σαπουνάδα. Σε όλη τη διάρκεια της παράστασης η Abramović ξεπλένει με επιμονή τα διάφορα μέρη του σκελετού μέχρι που το χρώμα τους αλλάζει, ενώ ταυτόχρονα η σκόνη από τον σκελετό αρχίζει να κατακάθεται πάνω στην περφόρμερ. Πρόκειται για μια τελετουργία-στοχασμό γύρω από τις έννοιες του χρόνου και του θανάτου. Οι παραστάσεις έχουν προγραμματιστεί για τις 19/3, 10/4 και 17/4.

Επιπλέον, η Μάρθα Πασακοπούλου ερμηνεύει το έργο της Abramović *Art Must Be Beautiful, Artist Must Be Beautiful* (1975), το οποίο παρουσιάζεται για πρώτη φορά ως επανερμηνεία στην Ευρώπη. Εκτός από την υπότροφο, ερμηνεύεται επίσης από την Καλλιόπη Ζερβουλάκου, τη Γίτσα Κωνσταντουδάκη, τον Δημήτρη Μπαμπίλη, τη Δήμητρα Μπίλλια, την Ελιάν Ρουμιέ και τη Βασιλική Σπάχου. Παραστάσεις στις 20/3, 3/4 και 24/4.

Η Μάρθα Πασακοπούλου είναι απόφοιτος της Ανώτερης Επαγγελματικής Σχολής Χορού Ν. Κονταξάκη (2006). Με υποτροφία από το Ίδρυμα Ωνάση συνέχισε τις σπουδές της, ως μέλος της ομάδας χορού EDge, στο London Contemporary Dance School (The Place). Είναι επίσης κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών από το London Contemporary Dance School, όπου πραγματοποίησε έρευνα γύρω από τον δομημένο αυτοσχεδιασμό και την περφόρμανς.

Έχει συνεργαστεί με τη χοροθεατρική ομάδα backsteinhaus produktion και τη χορογράφο Niki Liszta, την Eva Recacha, τον Antonio de la Fe, τον Seke Chimutengwende, τον Simon Vincenzi, την ομάδα Requardt & Rosenberg, καθώς και τον Tino Sehgal (Tate Modern/Ρωμαϊκή Αγορά) και την Marina Abramović (Serpentine Gallery). Είναι μέλος της ομάδας του εκπαιδευτικού προγράμματος «Χορεύω, άρα επικοινωνώ» της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, σε συνεργασία με την ομάδα Battery Dance Company της Νέας Υόρκης. Το 2015, έλαβε την υποτροφία danceWEB για το φεστιβάλ χορού ImPulsTanz στη Βιέννη, ενώ τελευταία πειραματίζεται με τη δική της χορογραφική δουλειά.

Περισσότερες πληροφορίες:

http://neon.org.gr/en/event/re-performance-as-one-2/

http://neon.org.gr/en/event/re-performance-as-one/

Χορός

Μάχη Δημητριάδου Lindahl
Η χορογράφος και υπότροφος Μάχη Δημητριάδου-Lindahl παρουσίασε το έργο της *Body Trace /Ίχνος Σώματος* στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης «Διάτοπος» της Λευκωσίας (22–29 Ιανουαρίου 2016) ως μέρος ενός καλλιτεχνικού διαλόγου μεταξύ λόγου, εικαστικών και παραστατικών τεχνών με τον τίτλο «Τα ίχνη γράφουν άνθρωπο».

Η ομότιτλη σειρά ποιημάτων της Ανθής Αντωνιάδου αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για την εικαστικό Μαρίζα Παρτζίλη. Το εικαστικό αποτέλεσμα λειτούργησε ως βάση για τη δημιουργία μιας video art περφόρμανς σε χορογραφία και καλλιτεχνική επιμέλεια της Μάχης Δημητριάδου-Lindahl, σε συνεργασία με τη χορεύτρια Αλεξία Νικολάου και τον εικαστικό/video artist Χριστόφορο Λάρκο.

Τα εικαστικά, ο λόγος και οι παραστατικές τέχνες διασταυρώνονται μέσα από την εναλλαγή ζωγραφικών σκηνών, ποιητικών επεισοδίων και βιντεοεγκατάστασης σε μια δημιουργία που διερευνά τη διαπίστωση ότι η ζωή έχει διαστρεβλωθεί τόσο, ώστε ο άνθρωπος πιέζεται να ρυθμίσει την προσωπική του ταυτότητα για να κατακτήσει την αίσθηση ότι ανήκει στο πολιτισμικό του περιβάλλον. Η προσωπική αλήθεια και τα συναισθήματά μας αποτελούν το φυσικό αντίδοτο που μας ενώνει με τον φυσικό κόσμο. Μέσα από αρχετυπικές εικόνες όπως η Γυναίκα, η Τροφός, η Εστία, ο Κύκλος Ζωής και Θανάτου, η Παράδοση, ο Έρωτας και η Παγκόσμια Μήτρα, ο καλλιτεχνικός αυτός διάλογος αναζητά την επαναφορά της ολοκληρωμένης διάστασης της γυναικείας φύσης ως γενεσιουργού δύναμης του Σύμπαντος που προτείνεται ως καταλύτης στη μεταμόρφωση του κοινωνικού γίγνεσθαι.

Περισσότερες πληροφορίες:

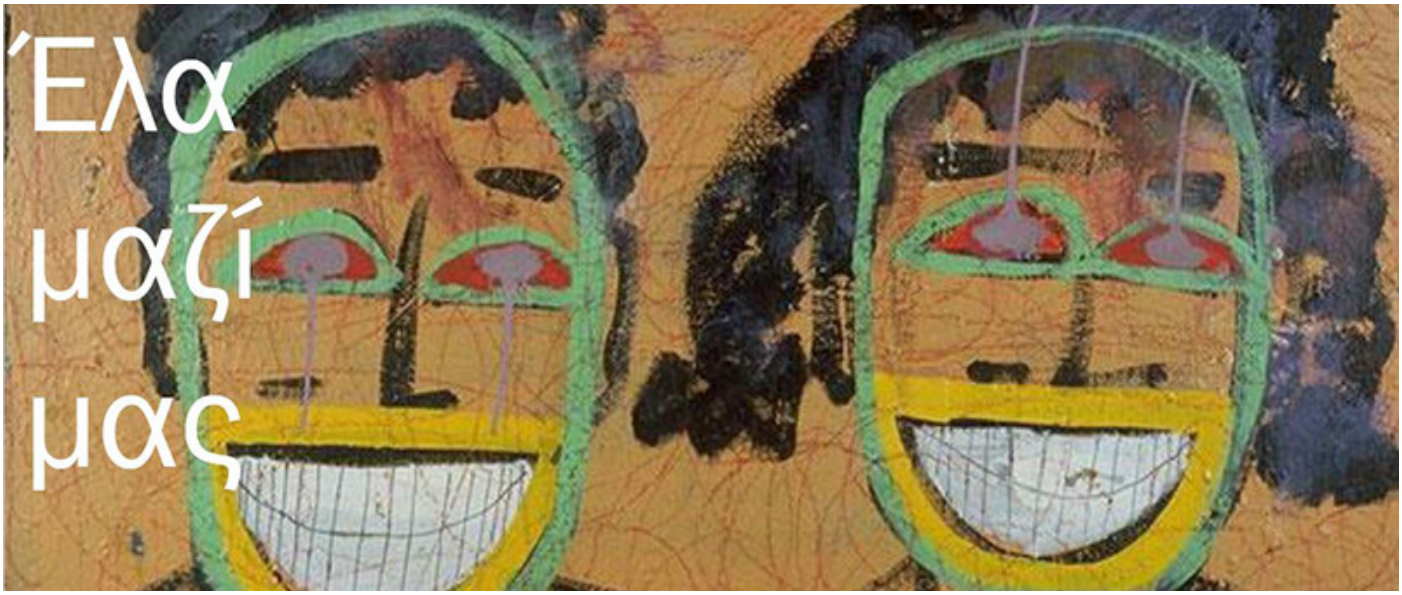
www.diatopos.com

https://www.facebook.com/events/173507219681926/

https://www.youtube.com/watch?v=-jfUEMMOLP4

http://www.parathyro.com/?p=42017

Έλα μαζί μας

Τα μέλη του Συνδέσμου Υποτρόφων του Ιδρύματος Ωνάση επιστρέφουν στα θρανία!

Μετά την επιτυχημένη πορεία της εκπαιδευτικής δράσης «Έλα μαζί μας», ο Σύνδεσμος καλεί τα μέλη του να συνεχίσουν το ταξίδι στη γνώση για δεύτερη συνεχή χρονιά, σε ακόμη περισσότερα σχολεία της Αθήνας. Το πρόγραμμα «Έλα μαζί μας» είναι μια εκπαιδευτική πρωτοβουλία του Συνδέσμου. Οι υπότροφοι επισκέπτονται σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και, μέσα από ομιλίες και βιωματικές δράσεις, φέρνουν τους μαθητές κοντά στις επιστήμες και τον πολιτισμό. Στόχος του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι να εμπνεύσει τους μαθητές για τις μελλοντικές επαγγελματικές επιλογές τους και να συντελέσει στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.

Ο Σύνδεσμος απευθύνεται σε όλους μας, καλώντας μας να συμμετάσχουμε στη δράση την επόμενη σχολική χρονιά (Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017). Τα μέλη του Συνδέσμου Υποτρόφων όλων των επιστημονικών κατευθύνσεων μπορούν να συμμετάσχουν εθελοντικά, με κάλυψη των μετακινήσεών τους και των αναλωσίμων που απαιτούνται για την υλοποίηση του προγράμματος. Αυτήν τη χρονιά, το «Έλα μαζί μας» θα απευθυνθεί σε δημόσια δημοτικά σχολεία και γυμνάσια της Αθήνας. Οι σχολικές μονάδες που θα επιλεγούν θα βρίσκονται κατά προτεραιότητα σε υποβαθμισμένες περιοχές.

Η πρόταση που θα υποβάλουν οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να απευθύνεται σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες, μεταξύ Α΄ Δημοτικού και Γ΄ Γυμνασίου, να είναι υλοποιήσιμη εντός σχολικής τάξης και να μην ξεπερνά σε διάρκεια τις τέσσερις (4) διδακτικές ώρες (χρόνος απασχόλησης σε κάθε σχολείο: δύο δίωρες επισκέψεις).

Η τελική επιλογή και διαμόρφωση των προτάσεων θα γίνει σε συνεργασία με το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Ιδρύματος Ωνάση και τον Σύνδεσμο Υποτρόφων. Για την τελική επιλογή των προτάσεων θα συνυπολογιστούν κατά προτεραιότητα:

- η πληρότητα της πρότασης·
- η σαφήνεια των στόχων και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων·
- η συνάφεια της πρότασης με τα διδασκόμενα διδακτικά αντικείμενα·
- η πρωτοτυπία της βιωματικής δράσης·
- η καταλληλότητα της θεματολογίας για την ηλικιακή ομάδα των μαθητών που αφορά·
- η προηγούμενη διδακτική εμπειρία στην ηλικιακή ομάδα στην οποία θέλουμε να απευθυνθούμε·
- η προσωπική συνέντευξη και οι επικοινωνιακές δεξιότητες.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα διδακτικά αντικείμενα ανά σχολική τάξη, μπορείτε να ενημερωθείτε από τον ιστότοπο «Ψηφιακή Εκπαιδευτική Πλατφόρμα, Διαδραστικά Βιβλία και Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων» και να συνδέσετε το περιεχόμενο της πρότασής σας με τα διδασκόμενα μαθήματα και τα μαθησιακά αντικείμενα τα οποία πραγματεύονται οι μαθητές.

Επιπροσθέτως, θα εγκριθεί και ένας μικρός αριθμός προτάσεων οι οποίες δεν έχουν ενδεχομένως άμεση συνάφεια με τα διδασκόμενα διδακτικά αντικείμενα αλλά πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις και, χάρις στη θεματολογία τους, μπορούν να εμπνεύσουν τους μαθητές για ένα γνωστικό αντικείμενο που δεν είναι ευρέως γνωστό.

Με την πρόσκληση αυτήν, μας δίνεται μια μοναδική ευκαιρία να ανταποδώσουμε στην κοινωνία ένα μικρό μέρος όσων πήραμε από αυτήν και να έχουμε μέσω της εθελοντικής προσφοράς μια καθοριστική εμπειρία ζωής. Ο τελικός αριθμός των προτάσεων που θα εγκριθούν εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα των συμμετεχόντων και τον αριθμό των σχολείων που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα.

Δηλώστε συμμετοχή εδώ.

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να υποβάλουν αίτηση/συμμετοχή συνοδευομένη από βιογραφικό σημείωμα (έως 5 σελίδες) μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: hsyrou.contact@onassis.org

Οι συνεντεύξεις θα πραγματοποιηθούν την περίοδο 1-15 Ιουνίου 2016.

Προθεσμία υποβολής αιτήσεων/προτάσεων: Τρίτη 3 Μαΐου 2016.

Ανακοίνωση αποτελεσμάτων: Δευτέρα 4 Ιουλίου 2016.
Υπεύθυνη: Χαρά Σύρου (τηλ: 2103713011 // e-mail: hsyrou.contact@onassis.org).

[+]ΗΧΗΣΕΙΣ: Ένας μουσικός δεσμός σε αριθμό πληθυντικό

ΓΡΑΦΕΙ Η ΜΑΙΡΑ ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗ

Η υψίφωνος Άννα Αλεξοπούλου με την πιανίστα Έλενα Λαζαρέτου, την ομποΐστα Ελένη Σαββανή και τον φαγκοτίστα Βασίλη Πριόβολο

Το Σάββατο 20 Φεβρουαρίου, ο Σύνδεσμος Υποτρόφων και ο θεσμός με τον εύγλωττο τίτλο Συνηχήσεις συντονίστηκαν με έναν άκρως γοητευτικό τρόπο σε μια βραδιά αφιερωμένη στη σύγχρονη ελληνική μουσική δωματίου.

Στη Μικρή Σκηνή της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, έναν χώρο με το δικό του πλέον πρωτοποριακό καλλιτεχνικό στίγμα, για δεύτερη χρονιά φέτος οι Συνηχήσεις ένωσαν μια πλειάδα υποτρόφων-ερμηνευτών σε μια ιδιαίτερη συνάντηση μεταξύ φίλων: εννέα εξαιρετικοί σολίστες, τραγουδιστές (οι υψίφωνοι Άννα Αλεξοπούλου, Λυδία Ζερβάνου, Μαριάννα Ρηγάκη και ο τενόρος Αντώνης Μπατσάκης), πνευστοί (η ομποΐστα Ελένη Σαββανή και ο φαγκοτίστας Βασίλης Πριόβολος) και πιανίστες (η Ζωή Ζενιώδη, ο Νικόλαος Λαάρης και η Έλενα Λαζαρέτου), παρουσίασαν τα έργα δεκατεσσάρων Ελλήνων συνθετών, δημιουργώντας ένα περιβάλλον ιδιαίτερης μουσικής και συναισθηματικής εγγύτητας με το κοινό.

Με τη σειρά του, το κοινό αποδέχθηκε με έκδηλο ενθουσιασμό τη συγκινητική, με την κυριολεκτική σημασία της λέξης, συνθήκη της «εξομολόγησης»: μια συνθήκη τόσο εύθραυστη όσο και μαγική χάρις στον τρόπο που κατάφερε να αφοπλίσει με την αμεσότητα και ενίοτε με τη γενναιότητά της. Διότι, αναντίρρητα, είναι μια μορφή γενναιότητας η δημόσια έκθεση μιας εσωτερικής ανάγκης για έκφραση, τόσο από την πλευρά του συνθέτη, που καλείται να καταθέσει μια προσωπική του «εντύπωση» –όπως το απέριττο «Θυμάρι» για πιάνο του Γιώργου Κουμεντάκη από το έργο *Μεσόγειος Έρημος*· ο «Αέρας του Αιόλου», οι έξι μινιατούρες για πιάνο (ένα είδος ημερολογίου εμπνευσμένου από την ελληνική μυθολογία) της υποτρόφου Κωνσταντίας Γουρζή· τα «Τραγούδια της Όλγας» του Ντίνου Κωνσταντινίδη, ένας μουσικός κύκλος αναμνήσεων από τη γενέθλια πόλη του συνθέτη, γραμμένος για τη σοπράνο Όλγα Αθανασιάδου– όσο και από την πλευρά των ερμηνευτών, οι οποίοι σε κάποιες περιπτώσεις είχαν τη χαρά να παρουσιάσουν έργα αφιερωμένα στους ίδιους. Αναφέρουμε ενδεικτικά το κομμάτι για πιάνο με τίτλο «Unforeseen», το οποίο η Ελένη Πάπαρη συνέθεσε για την Έλενα Λαζαρέτου.

Σημαντικό στοιχείο των συνθέσεων που παρουσιάστηκαν, η ζείδωρη σχέση της μουσικής με τον ποιητικό λόγο. Η μελοποίηση αριστουργημάτων του ελληνικού και του ξένου ποιητικού λόγου αποτελεί σε βάθος χρόνου μια πρόκληση που δι-

Ο τενόρος Αντώνης Μπατσάκης

Η Έλενα Λαζαρέτου ερμηνεύει το κομμάτι για πιάνο «Unforeseen», το οποίο συνέθεσε ειδικά για εκείνην η Ελένη Πάπαρη.

Η πιανίστα Έλενα Λαζαρέτου, η ομποΐστα Ελένη Σαββανή και ο φαγκοτίστας Βασίλης Πριόβολος

[+]ΗΧΗΣΕΙΣ: Ένας μουσικός δεσμός σε αριθμό πληθυντικό

ΓΡΑΦΕΙ Η ΜΑΙΡΑ ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗ

Ο πιανίστας Νικόλαος Λάαρης και οι συνθέτες Σπύρος Μάζης και Σπύρος Δεληγιαννόπουλος

αρκώς ανανεώνεται, δοκιμάζεται, μεταμορφώνεται και οπωσδήποτε γοητεύει, είτε ως σημείο αναφοράς –όπως τα «Ελεγεία» για όμποε, φαγκότο και πιάνο του Ιάκωβου Κονιτόπουλου, που εμπνέονται από τα εμβληματικά *Ελεγεία της Οξώπετρας* του Οδυσσέα Ελύτη– είτε ως μελοποιημένοι στίχοι, αυτοτελείς μονόλογοι που ταυτίζονται με το χρώμα, την εκφραστική ευαισθησία αλλά και τη δεξιοτεχνική δύναμη της κλασικής φωνής: μεταξύ άλλων, το τραγούδι «Cada Cancion» του Σπύρου Καζιάνη από τον κύκλο «Canciones Morenas» του Federico Garcia Lorca· το τραγούδι «A Leaf» του Σπύρου Μάζη, βασισμένο σε ένα ποίημα του Peter O'Leary· η «Πανσέληνος» του Ζάχου Τερζάκη σε στίχους της Μαρίας Μαρκέτου ή τα δύο τραγούδια του υποτρόφου Κωστή Κριτσωτάκη από τον κύκλο «Ελντοράδο», «Κριτική» σε ποίηση Κώστα Καρυωτάκη και «Ω, μη με βλέπετε που κλαίω» σε ποίηση Μαρίας Πολυδούρη.

Η Λυδία Ζερβάνου

Αντιπροσωπευτικές της σύγχρονης αισθητικής στο πάντρεμα λόγου και μελωδικής γραμμής ήταν οι επιλογές από τον χώρο της σκηνικής μουσικής. Ακούσαμε το μινιμαλιστικό τραγούδι της Έντα Γκάμπλερ, που έγραψε για το ομώνυμο έργο του Henrik Ibsen ο Γιώργος Κουμεντάκης, δύο άριες από την όπερα *Το Πέπλο της Λήθης* του Ευάγγελου Κοκκόρη («La rosa bianca» και «A quale strazio la mia vita adduce»), καθώς και δημοφιλή αποσπάσματα από τις όπερες *Ο Κονρουά και οι κόπιες του* («Τι να 'ναι»), *Όνειρο Καλοκαιρινής Νύχτας* («Ο Εξαγνισμός») *και Μανουέλ Σαλίνας* («Ερωτικό») του υποτρόφου Περικλή Κούκου.

Ο πιανίστας Νικόλαος Λαάρης

Στα αδιαμφισβήτητα «συν» των φετινών Συνηχήσεων οι πρώτες εκτελέσεις έργων: το τρίπτυχο «Ενόραση, Διάλογος, Αναπολήσεις», ένα τρίο για όμποε, φαγκότο και πιάνο, του Δημήτρη Μηνακάκη· τα δύο ποιήματα της Emily Dickinson «Perhaps you'd like to buy a flower» και «Heart, we will forget him» από τον Σπύρο Μάζη· το τραγούδι «Θυμήσου, σώμα» του Σπύρου Δεληγιαννόπουλου, σε ποίηση Κωνσταντίνου Καβάφη, αλλά και έργα τα οποία αποτέλεσαν παραγγελία του Συνδέσμου, όπως το αισθαντικό τριμερές έργο «Colors» της Ελένης Πάπαρη, για όμποε, φαγκότο και πιάνο.

Από αριστερά, οι συνθέτες Ιάκωβος Κονιτόπουλος, Ευάγγελος Κόκκορης και Κωστής Κριτσωτάκης με τον τενόρο Αντώνη Μπατσάκη

Τέλος, εξέχουσα θέση μεταξύ των μουσικών επιλογών είχαν τραγούδια που αποτέλεσαν αφορμή για συνεργασία υποτρόφων. Χαρακτηριστική η περίπτωση της σοπράνο Μαριάννας Ρηγάκη, η οποία ερμήνευσε με την Έλενα Λαζαρέτου στο πιάνο

[+]ΗΧΗΣΕΙΣ: Ένας μουσικός δεσμός σε αριθμό πληθυντικό

ΓΡΑΦΕΙ Η ΜΑΙΡΑ ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗ

Κατάμεστη η Μικρή Σκηνή της Στέγης, που φιλοξένησε τις Συνηχήσεις

δύο δικές της συνθέσεις σε στίχους του υποτρόφου Χρήστου Γόδα. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο τραγούδι τους «Βασική κι Ανώτατη», το οποίο βραβεύθηκε το 2011 στους πρώτους αγώνες δημιουργίας Ελληνικού Τραγουδιού της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση.

Παράγοντες καταλυτικοί για την επιτυχία του όλου εγχειρήματος, η παρουσίαση των έργων και ο συνολικός σχεδιασμός της βραδιάς από τη μαέστρο και πιανίστα Ζωή Ζενιώδη.

Αξίζουν ειλικρινή συγχαρητήρια σε όλους τους συντελεστές και το ΔΣ του Συνδέσμου Υποτρόφων για την απολαυστική συναυλία ενός θεσμού που κατοχυρώνεται πλέον στη συνείδησή μας ως μια ουσιαστική ευκαιρία δημιουργίας και συνάντησης.

(Η Μάιρα Μηλολιδάκη είναι λυρική τραγουδίστρια.)

Φωτογραφίες: Γιάννης Σούλης all4mat.gr

[+]ΗΧΗΣΕΙΣ 2016
Ελληνική μουσική δωματίου: μια σύγχρονη άποψη

Μια βραδιά αφιερωμένη στη σύγχρονη ελληνική μουσική δωματίου διοργάνωσε ο Σύνδεσμος στις 20 Φεβρουαρίου 2016

Η μαέστρος και πιανίστα Ζωή Ζενιώδη ήταν υπεύθυνη για τον σχεδιασμό της βραδιάς

Η Μαριάννα Ρηγάκη

Η φωτογραφία συναντά τον κινηματογράφο στο Χόλιγουντ

ΓΡΑΦΕΙ Η ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Ο περαστικός που θα διασχίσει τη Στοά Πανταζοπούλου, στον αριθμό 98 της οδού Ακαδημίας, δίπλα στην Πλατεία Κάνιγγος, δεν μπορεί παρά να νιώσει μιαν αδιόρατη θλίψη, μια αίσθηση κενού. Κλειστά καταστήματα, κατεβασμένα ρολά, εγκατάλειψη, φθορά, βρομιά. Μια αντιπροσωπευτική εικόνα του κέντρου της Αθήνας σήμερα.

Όσοι και όσες είχαν την τύχη να παρευρεθούν στην έκθεση «Ο *Νοτιάς* πάει Χόλιγουντ» είδαν μια εντελώς διαφορετική εικόνα της εν λόγω στοάς, που είναι γνωστή και ως Στοά Χόλιγουντ. Το τριήμερο 5, 6 και 7 Φεβρουαρίου, με αφορμή τη νέα ταινία του Τάσου Μπουλμέτη *Νοτιάς* και με την υποστήριξη του Συνδέσμου Υποτρόφων του Ιδρύματος Ωνάση, η στοά απέκτησε ζωή και θυμήθηκε τα «περασμένα μεγαλεία» της.

Το τριήμερο εκδηλώσεων ξεκίνησε με τα εγκαίνια έκθεσης φωτογραφίας σε επιμέλεια της υποτρόφου φωτογράφου Ηούς Πάσχου. Η έκθεση, στην οποία συμμετείχε και η Ηώ Πάσχου μαζί με έξι φοιτητές της από το Τμήμα Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών του ΤΕΙ Αθήνας, αποτύπωσε διάφορες πλευρές από τα γυρίσματα της ταινίας του Μπουλμέτη σε έξι ενότητες: τον μικρόκοσμο πίσω από τις κάμερες (backstage), πορτρέτα των ηθοποιών σε στημένα στιγμιότυπα αλλά και σε στιγμές χαλάρωσης, το «σκηνικό» της ίδιας της Στοάς Χόλιγουντ, τα μέρη όπου γυρίστηκε η ταινία, μια σειρά ασπρόμαυρων πορτρέτων «studio» των συντελεστών της ταινίας και, τέλος, τα πορτρέτα της αγαπημένης του πρωταγωνιστή σε ένα αλλιώτικο ταξίδι στη Λατινική Αμερική. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν εξήντα φωτογραφίες της Ερμίνας Δημητρίου, της Ελπίδας Κοντογιάννη, της Ελένης Ποντίκη, του Δημήτρη Πατρίκιου, του Μιχάλη Ματσούκα, του Γιώργο Καζία και της Ηούς Πάσχου.

«Φόντο» της έκθεσης, η ιστορική στοά που σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα

Η φωτογραφία συναντά τον κινηματογράφο στο Χόλιγουντ

ΓΡΑΦΕΙ Η ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Ιωάννη Λυγίζο το 1950. Η στοά πήρε το όνομά της από τα γραφεία κινηματογραφικών παραγωγών και τις εταιρείες διανομής που στεγάζονταν εκεί, αλλά και από το περίφημο Μπαρ Χόλιγουντ, αγαπημένο στέκι ηθοποιών, παραγωγών και σκηνοθετών της χρυσής εποχής του ελληνικού κινηματογράφου. Την κινηματογραφική ιστορία της στοάς μαρτυρά σήμερα η ταμπέλα «Μέγαρον Έβδομης Τέχνης» στην είσοδο του κτηρίου που κάποτε στέγαζε όλα εκείνα τα γραφεία.

Η πρόκληση για τον επιμελητή που καλείται να «στήσει» μια έκθεση σε έναν τέτοιον πολυδιάστατο χώρο είναι μεγάλη. Απαιτεί προετοιμασία και σκέψη ώστε να αναδειχθούν όχι μόνο τα έργα αλλά και ο ίδιος ο χώρος με στόχο τα μεν να μην υπερκαλύπτουν τον δε αλλά ούτε και να χάνονται μέσα του. Το αποτέλεσμα της συγκεκριμένης έκθεσης δικαίωσε τη σκληρή δουλειά που είχε προηγηθεί, μια και επρόκειτο για μια ισορροπημένη και ιδιαίτερα προσεγμένη παρουσίαση.

Οι φωτογραφίες είτε τοποθετήθηκαν στους τοίχους και λοιπές επιφάνειες κατά μήκος της στοάς είτε εκτέθηκαν με τον κατάλληλο τρόπο στα άδεια καταστήματα που χρησίμευσαν και ως σκηνικό της ταινίας. Έτσι, οι φωτογραφίες από νεκρές φύσεις και αντικείμενα της ταινίας βρήκαν τη θέση τους στα ράφια του καταστήματος ειδών ταξιδίου ενώ τα ασπρόμαυρα πορτρέτα «εποχής» των συντελεστών της ταινίας κόσμησαν τις προθήκες και τους τοίχους του φωτογραφείου, όπως θα γινόταν και με τα πορτρέτα των πελατών του όταν εκείνο λειτουργούσε ακόμη.

Ο θεατής της έκθεσης είχε την ευκαιρία να νιώσει μέρος της ταινίας περνώντας ανάμεσα από τις φωτογραφίες, παρατηρώντας τις και συνάμα απολαμβάνοντας την εμπειρία του ίδιου του χώρου όπου γυρίστηκε η ταινία. Η ποικιλία, τόσο θεματολογική όσο και στιλιστική, καθώς και η αισθητική

Η φωτογραφία συναντά τον κινηματογράφο στο Χόλιγουντ

ΓΡΑΦΕΙ Η ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

αρτιότητα των φωτογραφιών δημιούργησαν ένα πραγματικά απολαυστικό αποτέλεσμα.

Παράλληλα με την έκθεση πραγματοποιήθηκε συζήτηση ανάμεσα σε παλιούς κινηματογραφιστές, διανομείς και δημοσιογράφους με θέμα: «Πίσω από την κάμερα: Άγνωστες ιστορίες από τον Ελληνικό Κινηματογράφο». Το τριήμερο έκλεισε με πάρτι όπου ακούστηκαν μουσικές της κινηματογραφικής Αθήνας από τον Μελωδία FM.

(Η Αγγελική Σβορώνου είναι εικαστικός-φωτογράφος.)

Με γιορτινή διάθεση στην Αθήνα και στο Λονδίνο

Ο Σύνδεσμος Υποτρόφων μάς προσκάλεσε με ρετρό διάθεση στις 30 Ιανουαρίου σε ένα Black & White Party στο Μεταλλουργείο, ένα εντυπωσιακό πέτρινο κτήριο των αρχών του περασμένου αιώνα στο Γκάζι. Ήμασταν όλοι εκεί, με την απαραίτητη ασπρόμαυρη αμφίεση, για να καλωσορίσουμε τη νέα χρονιά, να ξαναβρεθούμε με γνώριμους συνυποτρόφους, αλλά και να γνωρίσουμε νέα μέλη που εντάχθηκαν πρόσφατα στις «τάξεις» του Συνδέσμου. Στο ξεκίνημα της βραδιάς, μάς καλωσόρισε ο πρόεδρος του Συνδέσμου Θοδωρής Αναγνωστόπουλος και στη συνέχεια προβλήθηκε βίντεο που μας υπενθύμισε το πλήθος και την ποικιλία των δραστηριοτήτων του Συνδέσμου κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο πρόεδρος του Ιδρύματος Ωνάση Αντώνης Παπαδημητρίου, ο αντιπρόεδρος Γιάννης Ιωαννίδης και η γραμματέας του ΔΣ Μαριάννα Μόσχου. «Ο Σύνδεσμος πηγαίνει κάθε χρόνο και καλύτερα», τόνισε στην ομιλία του ο Αντώνης Παπαδημητρίου, «σημειώνει εξαιρετική πρόοδο, συνεχίζοντας βεβαίως την παράδοση των προηγουμένων ετών και «χτίζοντας» επάνω στις βάσεις των προηγουμένων Διοικητικών Συμβουλίων». Από τις πολλές επιτυχίες του Συνδέσμου ο πρόεδρος του Ιδρύματος ξεχώρισε τη σύμπραξη με τη Στέγη σε διάφορες παραγωγές που διοργανώνονται κάθε χρόνο. Συνεχάρη επίσης τον σκηνοθέτη Τάσο Μπουλμέτη, πρώην πρόεδρο του Συνδέσμου, για την καινούργια του κινηματογραφική ταινία *Νοτιάς*, η οποία υλοποιήθηκε με την υποστήριξη του Ιδρύματος Ωνάση.

Η βραδιά εξελίχθηκε με κέφι χάρις στα παιχνίδια που διοργάνωσαν οι πρόσκοποι Παγκρήτιου σε διάφορα σημεία του εντυπωσιακού χώρου του Μεταλλουργείου: παντομίμα, κουίζ, καθώς και το κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού. Στον μπουφέ και στα εδέσματα κυριάρχησε το θέμα της ιταλικής τρατορίας, η πίτα κόπηκε τελετουργικά από τον πρόεδρο του Ιδρύματος, Αντώνη Παπαδημητρίου, ενώ τα τέσσερα φλουριά που κέρδισαν ισάριθμοι υπότροφοι αντιστοιχούσαν σε δωροεπιταγές από τα καταστήματα Public. Ακολούθησε πάρτι με πολύ χορό χάρις στους μουσικούς παραγωγούς του ραδιοφωνικού σταθμού Pepper 96.6, τον

Με γιορτινή διάθεση στην Αθήνα και στο Λονδίνο

Γιώργο Μουρατίδη και την Κλαούντια Μάτολα, που κάλυψαν μουσικά τη βραδιά.

Οι χαρούμενες παρέες είχαν την ευκαιρία να φωτογραφηθούν σε photo booth στην αυλή. Φύγαμε παίρνοντας τις αναμνηστικές φωτογραφίες μας μαζί με ένα δώρο: ένα πάνινο βραχιολάκι imisi, με ραμμένο ένα μήνυμα ζωής που μας αναλογεί και χρησιμεύει στο να αναζητήσουμε το άλλο μας «μισό», έναν άνθρωπο με ταιριαστό σύνθημα στο δικό του βραχιολάκι.

Πρωτοχρονιάτικη εκδήλωση διοργανώθηκε όμως, για πρώτη φορά φέτος, και στο Λονδίνο, για τους υποτρόφους που εργάζονται ή σπουδάζουν εκεί. Η κοπή της βασιλόπιτας έγινε στη Βασιλική Ιατρική Εταιρεία (Royal Society of Medicine) στις 2 Μαρτίου 2016. Τον συντονισμό της εκδήλωσης είχε η Ευαγγελία Χρυσικού, μέλος του ΔΣ του Συνδέσμου. Ευχή όλων είναι να αποτελέσει παράδειγμα και για άλλες αντίστοιχες πρωτοβουλίες στο εξωτερικό, που θα φέρουν σε γόνιμη επαφή τα μέλη του Συνδέσμου.

Δείτε το βίντεο με τον Ετήσιο Απολογισμό 2015 του Συνδέσμου.

Κοπή της βασιλόπιτας και βραδιά οινογευσίας στη Θεσσαλονίκη

ΓΡΑΦΟΥΝ Η ΡΟΔΟΥΛΑ ΤΣΙΟΤΣΟΥ ΚΑΙ Ο ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΒΑΡΔΑΡΙΝΟΣ

Τον Σεπτέμβριο του 2015, ο Σύνδεσμος Υποτρόφων του Ιδρύματος Ωνάση εγκαινίασε δυναμικά τη δράση του στη Θεσσαλονίκη, με την εκδρομή που διοργανώθηκε για τα μέλη του στη Βόρεια Ελλάδα, τα οποία ώς τότε δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους αν και ζούσαν στην ίδια πόλη. Αυτή η πρώτη εξόρμηση, που διοργανώθηκε με πρωτοβουλία των ίδιων των υποτρόφων, αγκαλιάστηκε θερμά τόσο από τους συμμετέχοντες όσο και από τη διοίκηση του Συνδέσμου και σηματοδότησε την έναρξη ενός νέου κύκλου συναντήσεων και δράσεων. Στη διάρκεια των τελευταίων μηνών, οι υπότροφοι της Θεσσαλονίκης είχαν την ευκαιρία να γνωριστούν καλύτερα και να ανταλλάξουν εμπειρίες και ιδέες για μελλοντικές εκδηλώσεις.

Η προθυμία και η ενεργός συμμετοχή των περισσότερων είχαν ως αποτέλεσμα τη διοργάνωση της ιδιαίτερα επιτυχημένης βραδιάς για την κοπή της βασιλόπιτας των υποτρόφων της Θεσσαλονίκης, στις 24 Ιανουαρίου στο Τελλόγλειο Ίδρυμα. Ήταν πολύ σημαντική και συγκινητική η συμμετοχή του προέδρου του Συνδέσμου στην εκδήλωσή μας, καθώς πλέον είναι ξεκάθαρη η έμπρακτη υποστήριξη και έντονο το ενδιαφέρον της διοίκησης για τις πρωτοβουλίες που πραγματοποιούνται και εκτός Αθηνών. Όλες οι εκδηλώσεις έχουν ψυχαγωγικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα, στοχεύοντας παράλληλα στη δικτύωση των μελών και στην ανάγκη τους να γνωριστούν καλύτερα προκειμένου να στηρίξουν με ακόμη μεγαλύτερο ενθουσιασμό τις δράσεις του Συνδέσμου.

Στην κοπή της πίτας παρευρέθηκαν, εκτός από τον πρόεδρο του Συνδέσμου Θοδωρή Αναγνωστοπούλο, η υπεύθυνη του Συνδέσμου Χαρά Σύρου, καθώς και 30 υπότροφοι μαζί με τις/τους συνοδούς τους. Τα φλουριά της βασιλόπιτας κέρδισαν η σύζυγος του υποτρόφου Αναστάσιου Αναγνωστόπουλου και η Ροδούλα Τσιότσου. Κάθε φλουρί αντιστοιχούσε σε δωροεπιταγή από τα καταστήματα Public.

Η εκδήλωση συνοδεύθηκε από οινογνωσία, η οποία περιλάμβανε σύντομη παρουσίαση της ιστορίας της αμπελοκαλλιέργειας, καθώς και του τρόπου οργανοληπτικής αξιολόγησης του κρασιού. Η παρουσίαση έγινε από τον Αντώνιο Αλιφραγκή, υποψήφιο διδάκτορα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και μέλος του Συνδέσμου. Ακολούθησε παρουσίαση των κρασιών από τους παραγωγούς, κατά την οποία οι παρευρισκόμενοι είχαν την ευκαιρία να δοκιμάσουν 6 ετικέτες: «Ποταμός» Λευκό (Ασύρτικο, Sauvignon blanc, Chardonnay) και «Ποταμός» Ερυθρό (Merlot) της Οινοποιίας Κονιόρδου, που παρουσιάστηκαν από τον Γιώργο Κονιόρδο· «Ορόσημο» (Ξινόμαυρο, Ροδίτης) και «Γουμένισσα» (Ξινό-

Κοπή της βασιλόπιτας και βραδιά οινογευσίας στη Θεσσαλονίκη

ΓΡΑΦΟΥΝ Η ΡΟΔΟΥΛΑ ΤΣΙΟΤΣΟΥ ΚΑΙ Ο ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΒΑΡΔΑΡΙΝΟΣ

μαυρο, Νεγκόσκα) του Κτήματος Χατζηβαρύτη, από τη Χλόη Χατζηβαρύτη· «Ευχές» Λευκό (Ασύρτικο, Chardonnay, Μαλαγουζιά) και «Ευχές» Ερυθρό (Cabernet Sauvignon, Syrah, Ξινόμαυρο) του Κτήματος Πιερία Ερατεινή, από τη Φανή Αργυροπούλου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι μας θεωρούμε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα αυτή την πολύ επιτυχημένη πρόσφατη προσπάθεια και επιθυμούμε να διευρύνουμε τη δυναμική μας σε ποικίλους τομείς, ώστε να αναδείξουμε τα ταλέντα και τα ενδιαφέροντα όλων των μελών του Συνδέσμου.

Το Ίδρυμα Ωνάση στρατηγικός εταίρος στο πρόγραμμα act4Greece

Το Ίδρυμα Ωνάση συμμετέχει ως στρατηγικός εταίρος στο πρόγραμμα συμμετοχικής χρηματοδότησης act4Greece, μια πρωτοβουλία της Εθνικής Τράπεζας, η οποία αποτελεί την πρώτη μεγάλη πλατφόρμα crowdfunding με κοινωφελή χαρακτήρα στην Ελλάδα. Στην επίσημη παρουσίαση του προγράμματος, τη Δευτέρα 1η Φεβρουαρίου 2016, στο Μέγαρο Μελά, παρουσία του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα, παρευρέθηκαν η πρόεδρος της Εθνικής Τράπεζας Λούκα Κατσέλη και ο διευθύνων σύμβουλος Λεωνίδας Φραγκιαδάκης, ο πρόεδρος του Ιδρύματος Ωνάση Αντώνης Παπαδημητρίου και εκπρόσωποι κοινωφελών ιδρυμάτων και φορέων. Στην ομιλία του, ο Αντώνης Παπαδημητρίου ανέφερε:

«Στο Ίδρυμα Ωνάση χαιρόμαστε ιδιαίτερα που σήμερα, μαζί και παράλληλα με άλλα σημαντικά κοινωφελή ιδρύματα, αποδεχόμαστε την πρόσκληση της Εθνικής Τράπεζας να συμμετάσχουμε στην πρωτοβουλία act4Greece – την πρώτη μεγάλη πλατφόρμα crowdfunding με κοινωφελή χαρακτήρα που δημιουργείται στην Ελλάδα.

»Το Ίδρυμα Ωνάση συστάθηκε το 1975 –έκλεισε πέρυσι 40 χρόνια προσφοράς– για να συνδράμει σε καίριους τομείς, όπως είναι η υγεία, η παιδεία, ο πολιτισμός, η κοινωνική αλληλεγγύη. Αναγνωρίζουμε ότι η ιδιωτική πρωτοβουλία οφείλει να συμπράττει με την Πολιτεία, πλαισιώνοντάς την, για ένα πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και για το κοινό καλό, ιδίως όταν πρόκειται για δημόσια αγαθά.

»Όραμα και διαχρονική αποστολή του Ιδρύματος Ωνάση είναι η απελευθέρωση των δυνάμεων της κοινωνίας μας. Με τη στήριξή μας ως εφαλτήριο, φορείς, άνθρωποι και ιδέες δημιουργούν ένα καλύτερο παρόν και ένα πιο αισιόδοξο μέλλον για την πατρίδα μας.

»Αυτή την απελευθέρωση δυνάμεων στον χώρο της Υγείας πετύχαμε με την κατασκευή και δωρεά του Ωνάσειου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου στην πολιτεία το 1993· ακόμη μεγαλύτερη, στον Πολιτισμό και την Παιδεία, με τη δημιουργία της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών το 2010, αλλά και μέσω πλήθους άλλων δράσεων, όπως η χορήγηση 6.500 υποτροφιών έως τώρα.

»Στο ίδιο αυτό πλαίσιο, το Ίδρυμα Ωνάση αποδέχτηκε την πρόσκληση της Εθνικής Τράπεζας να συμμετάσχει ως στρατηγικός εταίρος στην πρωτοβουλία act4Greece. Την πρωτοβουλία αυτή την αντιλαμβανόμαστε ως προσφορά στο κοινό ενός εργαλείου που θα επιτρέψει στον καθένα να συνεισφέρει, στο μέτρο των δυνάμεών του, στην αντιμετώπιση της κρίσης και των προβλημάτων που σωρεύονται. Κάθε ένας από τους φορείς που συνεργαζόμαστε συνεισφέρει την ιδιαίτερη εμπειρία και τεχνογνωσία του, ώστε όσοι συμμετέχουν στο crowdfunding να είναι βέβαιοι ότι η προσφορά τους, με την απόλυτη διαφάνεια που εγγυάται η Εθνική, θα πάει εκεί που πρέπει.

»Το Ίδρυμα Ωνάση και η Στέγη συμβάλλουν με την 40χρονη εμπειρία και τεχνογνωσία τους σε μια σημαντική δράση αυτής της συμμαχίας, στον τομέα του πολιτισμού. Είναι αυτονόητο ότι θα συνεισφέρουμε και οικονομικά, χτίζοντας μια σημαντική βάση και αφετηρία για τη συλλογή των απαραίτητων πόρων από το κοινό για έναν σημαντικό σκοπό.

»Θέλουμε έτσι να εμπνεύσουμε, μέσα από αυτή την πρωτόγνωρη σύμπραξη φορέων, τους συμπολίτες μας να συστρατευθούν κι εκείνοι στην πρωτοβουλία act4Greece και να συνεισφέρουν, με αυτό που μπορούν, για τον σκοπό που τους συγκινεί.

»Με τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα act4Greece, το Ίδρυμα Ωνάση, ειδικότερα, αναλαμβάνει να στηρίξει φορείς που ενεργοποιούνται στον τομέα του πολιτισμού, με πρώτο το Θέατρο Τέχνης Κάρολος Κουν· έναν πολιτιστικό φορέα με αδιαμφισβήτητη πολυετή προσφορά, ένα πραγματικό σχολείο θεατρικής παιδείας, του οποίου η συμβολή στην πολιτιστική μας ταυτότητα και κληρονομιά είναι ανεκτίμητη. Διότι η παιδεία και ο πολιτισμός μόνο διασφαλίζουν ότι οι αξίες του ανθρωπισμού και της δημοκρατίας θα συνεχίσουν να αποτελούν τα κύρια συστατικά της κοινωνικής μας συνοχής, ιδίως στις σημερινές συνθήκες.

»Ως στρατηγικός εταίρος, με συναίσθηση αυτής της ευθύνης και πιστεύοντας βαθιά στη δύναμη των συμπράξεων, το Ίδρυμα Ωνάση προσβλέπει, μέσω της συμμετοχής του στο act4Greece, σε μια νέα εποχή για την κοινωφέλεια στην Ελλάδα. Η συσσωρευμένη εμπειρία οργανισμών που γνωρίζουν τόσο τις ανάγκες της κοινωνίας όσο και τους μηχανισμούς για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών αυτών, μαζί με τη δύναμη της ευαισθησίας και τη συμβολή των συμπολιτών μας, μπορούν να δώσουν μια νέα ελπιδοφόρα πνοή στην ανάπτυξη του τόπου και στην απελευθέρωση των δυνάμεών του».

Περισσότερες πληροφορίες, στον ιστότοπο του προγράμματος.

act4Greece: Στηρίζουμε το Θέατρο Τέχνης

Η Αφροδίτη Παναγιωτάκου, αναπληρώτρια διευθύντρια της Στέγης και διευθύντρια Επικοινωνίας του Ιδρύματος Ωνάση, περιγράφει τους λόγους για τους οποίους το Ίδρυμα επέλεξε να στηρίξει το Θέατρο Τέχνης μέσα από την πλατφόρμα act4greece

Μια μεγάλη εκστρατεία στήριξης του πολιτισμού ξεκίνησε με την έναρξη της δράσης «act4greece: Στηρίζουμε το Θέατρο Τέχνης», η οποία παρουσιάστηκε στις 16 Μαρτίου 2016, στη σκηνή του Θεάτρου Τέχνης Καρόλου Κουν, στην Πλάκα.

Η δράση υλοποιείται με την υποστήριξη του Ιδρύματος Ωνάση, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας crowdfunding act4greece της Εθνικής Τράπεζας, και έχει στόχο να προσδώσει νέα πνοή στην ύπαρξη και τη μελλοντική διαδρομή του Θεάτρου Τέχνης, καθώς είναι επιτακτική η ανάγκη επισκευής και εκσυγχρονισμού των υποδομών των δύο σκηνών που διαθέτει το ιστορικό αυτό θέατρο (Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν – Υπόγειο, Πεσμαζόγλου 5, Αθήνα και Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν, Φρυνίχου 14, Πλάκα).

Στο πλαίσιο του act4greece, πραγματοποιήθηκε μελέτη προκειμένου να αποτυπωθούν με ακρίβεια οι ανάγκες επισκευής και εκσυγχρονισμού των υποδομών τού Θεάτρου Τέχνης. Σύμφωνα με αυτήν τη μελέτη, για να καλυφθούν οι άμεσες και ζωτικές ανάγκες του, απαιτείται να συγκεντρωθεί το ποσό των 108.176 ευρώ.

Το Ίδρυμα Ωνάση, σταθερός αρωγός του πολιτισμού και στρατηγικός εταίρος της πρωτοβουλίας act4greece, συνδράμει σε αυτή την προσπάθεια καλύπτοντας το μισό του ποσού αυτού, ήτοι 54.100 ευρώ, κάνοντας έτσι το πρώτο πολύ σημαντικό βήμα για τον εκσυγχρονισμό του Θεάτρου Τέχνης. Απώτερος στόχος, στους επόμενους 3 μήνες (έως τις 16/6/2016) είναι να καλυφθεί και το υπόλοιπο του ποσού, μέσα από δωρεές φίλων του θεάτρου αλλά και ευρύτερα του πολιτισμού, μπαίνοντας στην πλατφόρμα του act4Greece και την ειδική ιστοσελίδα που έχει φτιαχτεί για τον σκοπό αυτόν. Ταυτόχρονα, όμως, και όσοι αγοράζουν ηλεκτρονικά το εισιτήριό τους για τις παραστάσεις της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών θα έχουν την ευκαιρία, μέσα από τη διαδικασία κράτησης και εξόφλησης, να συνδράμουν προαιρετικά προσφέροντας τη δωρεά της επιλογής τους.

Όλες οι λεπτομέρειες της δράσης, όπως και το βίντεο της εκστρατείας στήριξης του Θεάτρου Τέχνης, παρουσιάστηκαν στην εκδήλωση που διοργανώθηκε με τη συμμετοχή της καλλιτεχνικής διευθύντριας του Θεάτρου Τέχνης, Μαριάννας Κάλμπαρη, της αναπληρώτριας διευθύντριας της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών και διευθύντριας Επικοινωνίας του Ιδρύματος Ωνάση, Αφροδίτης Παναγιωτάκου και της γενικής διευθύντριας λιανικής τραπεζικής της Εθνικής Τράπεζας, Νέλλης Τζάκου.

Στο καλωσόρισμά της, η Μαριάννα Κάλμπαρη αναφέρθηκε στη διαχρονική προσφορά του Θεάτρου Τέχνης, αλλά και στις ανάγκες που αντιμετωπίζει το Θέατρο σήμερα, τονίζοντας: «Παλεύουμε χωρίς καμία επιχορήγηση από το 2011. Παλεύουμε χωρίς χορηγίες γενικώς, γιατί είναι μια πολύ δύσκολη εποχή για την τέχνη και τον πολιτισμό ευρύτερα. Η πρωτοβουλία act4greece έρχεται να μας στηρίξει. Έρχεται να μας δώσει την ευκαιρία να καλύψουμε ανάγκες πολύ βασικές για τις υποδομές μας, όπως είναι η επισκευή των δύο σκηνών μας, οι οποίες είναι αδύνατον να καλυφθούν από τα εισιτήρια. Γι' αυτόν τον λόγο ευχαριστούμε πολύ την Εθνική Τράπεζα, που δημιούργησε αυτή την πρωτοβουλία, και πρωτίστως ευχαριστούμε το Ίδρυμα Ωνάση, γιατί αγκάλιασε το Θέατρο Τέχνης επιλέγοντας να είναι εκείνο που θα στηρίξει μέσα από αυτή την πλατφόρμα».

act4Greece: Στηρίζουμε το Θέατρο Τέχνης

Από αριστερά, η Αφροδίτη Παναγιωτάκου, οι ηθοποιοί Αιμίλιος Χειλάκης και Λένα Παπαληγούρα, και η καλλιτεχνική διευθύντρια του Θεάτρου Τέχνης Μαριάννα Κάλμπαρη

Η Αφροδίτη Παναγιωτάκου, με τη σειρά της, αφού αναφέρθηκε αρχικά στη μακρά συμβολή του Ιδρύματος Ωνάση στον τομέα του πολιτισμού, που μετρά 40 και πλέον χρόνια, ανέδειξε τους λόγους για τους οποίους το Ίδρυμα Ωνάση επέλεξε να στηρίξει το Θέατρο Τέχνης: «Το Θέατρο Τέχνης ήταν αυτό που κρίναμε με πολύ μεγάλη ευκολία ότι εκφράζει το πρόσωπο του πολιτισμού που πρέπει να υπάρχει και να υποστηρίζεται. Η Στέγη υπάρχει και είναι παιδί του Ιδρύματος Ωνάση. Θα ήταν όμως απαράδεκτό εκ μέρους μας –και δεν συνάδει με τη φιλοσοφία του Ιδρύματος Ωνάση– να λέγαμε «αφού υπάρχει η Στέγη, είμαστε μια χαρά». Όχι. Για να είμαστε μια χαρά, θα πρέπει όλα τα θέατρα να είναι μια χαρά. Ο πολιτισμός αποτελεί όχημα κοινωνικής αλληλεγγύης για το Ίδρυμα Ωνάση. Η παιδεία και ο πολιτισμός είναι η αντιβίωση, για να νικήσουμε το τέρας που κρύβεται μέσα μας. Το Ίδρυμα Ωνάση, λοιπόν, δίνει το σύνθημα στην προσπάθεια στήριξης του Θεάτρου Τέχνης, αλλά το στοίχημα θα θεωρηθεί κερδισμένο εάν ο καθένας από εμάς συμβάλει και συμπράξει σε αυτή την εκστρατεία στήριξης του Θεάτρου Τέχνης, συνειδητοποιώντας ότι αυτή είναι η σωστή κίνηση».

Εκ μέρους της Εθνικής Τράπεζας, η Νέλλη Τζάκου επισήμανε τον ρόλο που μπορεί να παίξει η πλατφόρμα στην ενίσχυση του πολιτισμού: «Σε μια χώρα, όπως είναι η Ελλάδα, που διαθέτει ανεκτίμητο πολιτιστικό κεφάλαιο, το crowdfunding μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό όχημα για την ανάδειξη της κληρονομιάς μας και την ενίσχυση της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας».

Στην εκδήλωση, τέλος, μίλησαν με προσωπικό τρόπο δύο πολύ γνωστοί ηθοποιοί και απόφοιτοι του Θεάτρου, η Λένα Παπαληγούρα και ο Χρήστος Λούλης, οι οποίοι είναι και δύο από τους πρωταγωνιστές του βίντεο της εκστρατείας στήριξης του ιστορικού θεάτρου. Η Λένα Παπαληγούρα, αφού έκανε μια συγκινητική αναδρομή στα πρώτα της βήματα ως φοιτήτριας του θεάτρου, ανέφερε μεταξύ άλλων: «Το Θέατρο Τέχνης μού έμαθε να ακούω και να βλέπω με τα μάτια και την ψυχή μου. Μου έμαθε ότι η ομορφιά πηγάζει από μέσα μας και δεν έχει σχέση με κανένα lifestyle. Μου έμαθε να δουλεύω σκληρά, να μην επαναπαύομαι και να μη δίνω σημασία στο μέγεθος ενός ρόλου αλλά στην ουσία του. Μου έμαθε να σέβομαι αλλά να μη φοβάμαι. Ευγνωμονώ αυτό το θέατρο και τους ανθρώπους του, γιατί εδώ μέσα βρήκα τι είναι αυτό που μου δίνει χαρά και ελευθερία». Με τη σειρά του, ο Χρήστος Λούλης, δίνοντας το πνεύμα αυτής της εκστρατείας, τόνισε: «Την καμπάνια για το Θέατρο Τέχνης δεν θέλω να τη βλέπω ως ελεημοσύνη. Δεν είναι για λύπηση το Θέατρο Τέχνης. Το Θέατρο Τέχνης έχει μια ανάγκη. Και πρέπει να του την καλύψουμε, όχι ως ελεημοσύνη, αλλά ως ηθική ανταπόδοση. Γιατί υπάρχει και αυτό, πρέπει να γίνει και αυτό, να αναγνωριστεί η συμβολή του στα πολιτιστικά και κοινωνικά πεπραγμένα αυτής της χώρας».

Τέλος, πολύ ιδιαίτερη και συγκινητική στιγμή της εκδήλωσης αποτέλεσε ο επίλογός της, στον οποίο ακούστηκε ένα ηχητικό ντοκουμέντο του μεγάλου θεατρικού δασκάλου και ιδρυτή του Θεάτρου Τέχνης, του Κάρολου Κουν, ο οποίος δεν θα μπορούσε να περιγράψει καλύτερα το πνεύμα της εκστρατείας στήριξής του: «Κάνουμε θέατρο για να πλουτίσουμε τους εαυτούς μας, το κοινό που μας παρακολουθεί, και όλοι μαζί να βοηθήσουμε να δημιουργηθεί ένας πλατύς ψυχικά, πλούσιος και ακέραιος πολιτισμός στον τόπο μας. Το Θέατρο Τέχνης είμαστε εσείς και εμείς μαζί».

Η Candy Chang και το *Σχολείο του Μέλλοντος*: Όμοιοι μαθητές, διαφορετικές ανάγκες

ΓΡΑΦΕΙ Η ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΓΚΟΥΝΤΡΑ

Το *Σχολείο του Μέλλοντος*, μία από τις καλλιτεχνικές παρεμβάσεις της διάσημης εικαστικού Candy Chang, φιλοξενήθηκε στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση από τις 8 Φεβρουαρίου μέχρι τις 6 Μαρτίου 2016. Πρόκειται για μία από τις τρεις εγκαταστάσεις της εικαστικού που δίνουν ιδιαίτερο νόημα σε ό,τι νοείται ως δημόσιος χώρος.

Οι επισκέπτες καλούνται να γράψουν σε ένα σημειωματάριο το δικό τους μάθημα ζωής

Το έργο αποτελείται από μια αίθουσα γεμάτη με 1.000 μεγάλα κόκκινα μπαλόνια. Στο κέντρο αυτής βρίσκεται μια σχολική έδρα με ένα βιβλίο εμπειριών, το περιεχόμενο του οποίου διαμορφώνεται από τους συμμετέχοντες στην έκθεση. Ο κάθε επισκέπτης καλείται να απαντήσει σε δύο ερωτήματα: «Τι πιστεύετε ότι είναι σημαντικό να διδάξουμε στα παιδιά μας;» και «Τι θα θέλατε να είχατε διδαχθεί όταν ήσασταν στο σχολείο;»

Δάσκαλοι και μαθητές ταυτόχρονα στο *Σχολείο του Μέλλοντος*

Λόγω της ιδιότητάς μου ως σχολικής ψυχολόγου, είχα ιδιαίτερη περιέργεια και ενδιαφέρον να δω από κοντά το πολυσυζητημένο έργο της εικαστικού. Αντικρίζοντας την εγκατάσταση συνειρμικά, ο επισκέπτης μεταφέρεται νοερά μέσα σε μια σχολική τάξη και καλείται να ενσωματωθεί σε αυτήν. Αλληλεπιδρώντας με τα μπαλόνια ο επισκέπτης γίνεται και πάλι μαθητής. Κάποια μπαλόνια πετάγονται στον αέρα, μερικά απομακρύνονται, άλλα παραμερίζονται και άλλα δημιουργούν εμπόδια καθώς κάποιος κινείται μέσα στον χώρο. Όταν ο επισκέπτης κατευθυνθεί προς τη σχολική έδρα, αποποιείται τον ρόλο του μαθητή και γίνεται δάσκαλος.

Οι μαθητές είναι όπως τα κόκκινα μπαλόνια. Παρότι όλοι οι μαθητές μιας τάξης είναι φαινομενικά και αναπτυξιακά όμοιοι μεταξύ τους, υπάρχουν ατομικές διαφορές που καθιστούν διαφορετικό τον τρόπο με τον οποίο ο κάθε μαθητής βιώνει και αντιλαμβάνεται τις ψυχοκοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα στην τάξη. Οι ατομικές διαφορές των μαθητών αφορούν όλους τους τομείς της ανάπτυξης: διαφορές στα σωματικά χαρακτηριστικά, στο φύλο, στη γενική νοημοσύνη, στις γνωστικές λειτουργίες, στην ψυχοκινητική ανάπτυξη, στη σχολική επίδοση, στην προσωπικότητα-ιδιοσυγκρασία,

Η Candy Chang και το Σχολείο του Μέλλοντος: Όμοιοι μαθητές, διαφορετικές ανάγκες

ΓΡΑΦΕΙ Η ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΓΚΟΥΝΤΡΑ

Candy Chang, Το Σχολείο του Μέλλοντος, μια διαφορετική ερμηνεία της σχολικής αίθουσας, χωρίς δασκάλους, βιβλία και μαθητές

στις κλίσεις-ενδιαφέροντα, στην πολιτισμική καταγωγή κ.ά. Στην πραγματικότητα, το σχολείο αποτελείται από έναν ανομοιογενή μαθητικό πληθυσμό με διαφορετικές ικανότητες και κίνητρα για μάθηση, διαφορετικές ανάγκες και διαφορετική ψυχοκοινωνική προσαρμογή.

Το σύγχρονο σχολείο δεν θα πρέπει να επικεντρώνεται μονομερώς στη μάθηση και στη σχολική επίδοση. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να αποσκοπεί και στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και προσαρμογή των μαθητών. Βασικός στόχος του σχολείου θα πρέπει να είναι η κάλυψη των ιδιαίτερων μαθησιακών και ψυχοκοινωνικών αναγκών των μαθητών, λαμβάνοντας υπόψη τις ατομικές τους διαφορές. Σύμφωνα με τις σύγχρονες προσεγγίσεις, τα σχολεία που προσαρμόζουν τους στόχους και τη λειτουργία τους στις ανάγκες των μαθητών μπορούν να είναι αποτελεσματικά.

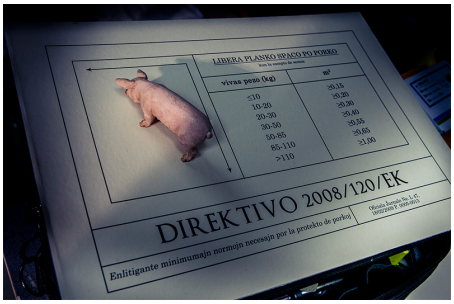
Η προώθηση της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών και η προαγωγή της ψυχικής υγείας στο πλαίσιο του σχολείου διευκολύνουν τη μαθησιακή διαδικασία και προάγουν τη μάθηση ενώ, ταυτόχρονα, συμβάλλουν στη γενικότερη προσαρμογή των μαθητών τόσο στο σχολείο όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Το σχολείο καλείται να παίξει ουσιαστικό ρόλο στην καλλιέργεια και την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων που θα αποτελέσουν τα χρήσιμα εφόδια των μαθητών για την εξέλιξή τους σε όλους τους τομείς ανάπτυξης, αλλά και για τη δημιουργία υγιών διαπροσωπικών σχέσεων που θα διέπονται από αποδοχή και σεβασμό του άλλου. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως η επικοινωνία, η γνώση του εαυτού, η αντιμετώπιση αγχογόνων καταστάσεων, η αναγνώριση, η έκφραση και η διαχείριση των συναισθημάτων, η ενσυναίσθηση και η ικανότητα κατανόησης του τρόπου σκέψης του άλλου και η αποδοχή της διαφορετικότητας μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας ατμόσφαιρας αμοιβαίου σεβασμού και στη «θωράκιση» των μαθητών κατά τη μετάβασή τους στην ενήλικη ζωή.

Σύνορα και όρια στο επίκεντρο του τρίτου Fast Forward Festival

Thomas Bellinck, *Το σπίτι της ευρωπαϊκής ιστορίας στην εξορία* (© Danny Willems)

Το 3ο Fast Forward Festival (FFF3), που διοργανώνεται τον Μάιο εντός και εκτός της Στέγης, επικεντρώνεται στο θέμα των συνόρων και των ορίων –γεωγραφικών, πολιτισμικών, κοινωνικών και αισθητικών–, εστιάζοντας στις νέες τεχνολογίες, τις αντισυμβατικές σκηνικές φόρμες και τον δημόσιο χώρο.

Thomas Bellinck, *Το σπίτι της ευρωπαϊκής ιστορίας στην εξορία* (© Danny Willems)

«Το FFF3 εστιάζει στο τρίπτυχο «τέχνη, κοινωνία, πολιτική» επιχειρώντας να προτείνει, μέσα από αντισυμβατικές αισθητικές εμπειρίες, νέες προοπτικές ανάλυσης, κατανόησης και ποιητικής μετάπλασης του παρόντος», εξηγεί η καλλιτεχνική διευθύντρια του φεστιβάλ Κάτια Αρφαρά, στην οποία ανήκει και η σύλληψη της όλης ιδέας.

Με έδρα τους το Κέιπ Τάουν, τη Μελβούρνη, το Άμστερνταμ, τις Βρυξέλλες και το Τελ Αβίβ, οι καλλιτέχνες που έρχονται τον Μάιο στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση φιλοδοξούν να επαναπροσδιορίσουν τον ρόλο της τέχνης στις σύγχρονες ετερογενείς κοινωνίες, καταθέτοντας ριζοσπαστικές δημιουργίες που δεν στέκονται απέναντι στην ιστορία, αλλά εγγράφονται σε αυτήν, αποτελώντας αναπόσπαστο κομμάτι της.

Edit Kaldor, *Web of Trust* (© Jean van Lingen)

«Χρησιμοποιώντας τις δυνατότητες των νέων μέσων και της σύγχρονης τεχνολογίας», αναφέρει η Κάτια Αρφαρά, «το τρίτο Fast Forward Festival τοποθετείται σε περιοχές υβριδικές, στα όρια του θεάτρου, του χορού και της σύγχρονης τέχνης, με έμφαση πάντα στον δημόσιο χώρο και με ένα ιδιαίτερο, αυτήν τη φορά, ενδιαφέρον για την τέχνη της εγκατάστασης, που αποτελεί κυρίαρχη φόρμα τον τελευταίο καιρό στις παραστατικές τέχνες: ο θεατής καλείται να πάρει μέρος σε «ολικές» εμπειρίες που ενεργοποιούν όλες του τις αισθήσεις και του δίνουν τη δυνατότητα να χειριστεί, όπως ο ίδιος επιθυμεί, τον χρόνο του – ακριβώς όπως θα συμπεριφερόταν σε ένα μουσείο. Η διαφορά είναι ότι εδώ ο θεατής αποτελεί και ο ίδιος μέρος της εγκατάστασης».

Arkadi Zaides, Archive (© Jean Couturier)

Μοναχική και με ακρίβεια προκαθορισμένη είναι η περιδιάβαση του θεατή στα

Σύνορα και όρια στο επίκεντρο του τρίτου Fast Forward Festival

Brett Bailey, Exhibit B, Found Object - Asylum Seeker in Vienna

φορτισμένα δωμάτια μνήμης του Thomas Bellinck, για «την άνοδο και την πτώση της Ευρωπαϊκής Ένωσης», όπου ο Φλαμανδός καλλιτέχνης στοιβάζει δεκάδες αντικείμενα και ντοκουμέντα από τα πρώτα χρόνια της ΕΕ. Πρόκειται για ένα νομαδικό, φουτουριστικό «μουσείο», το οποίο ο Bellinck στήνει από το 2013 σε διάφορες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, προσθέτοντας συνεχώς νέα «κεφάλαια» με σκοπό να ανοίξει εγκαίρως τη συζήτηση για τα σύγχρονα αδιέξοδα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση καταρρέει, το ευρώ αποτελεί παρελθόν… Ένα σενάριο καταστροφής ή μια αναπόφευκτη εξέλιξη; Χωρίς ευρωσκεπτικιστική διάθεση, αλλά με μαύρο χιούμορ, ο καλλιτέχνης μεταφέρει τον επισκέπτη σε μια δυστοπία, με στόχο την αναγέννηση του «ευρωπαϊκού ονείρου» προτού να είναι «πολύ αργά». Η εγκατάσταση, με τίτλο *Το σπίτι της ευρωπαϊκής ιστορίας στην εξορία,* παρουσιάζεται από τις 16 έως τις 31 Μαΐου 2016.

Back to Back Theatre από τον Αυστραλό Bruce Gladwin

Arkadi Zaides, Archive (© Jean Couturier)

Μοναχική και ενίοτε αμήχανη είναι η περιήγηση του θεατή και στο *Exhibit B*, την πολυσυζητημένη «ανθρώπινη εγκατάσταση» με την οποία ο Νοτιοαφρικανός Brett Bailey καυτηριάζει τη σύγχρονη στάση της Δύσης απέναντι στις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές, αναπαριστώντας κριτικά τους «ανθρώπινους ζωολογικούς κήπους» του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα. Ένας νέος ανθρωπιστής ή ένας ευφάνταστος προβοκάτορας; Το κοινό προσκαλείται σε μια περιπλάνηση στη ζωντανή εγκατάσταση, για να παρατηρήσει τους «μαύρους» περφόρμερ-εκθέματα, επανεξετάζοντας τι σημαίνει ρατσισμός, (μετα-)αποικιοκρατία, άνιση κατανομή πλούτου, αλλά και φολκλόρ. Από τις 24 έως τις 29 Μαΐου 2016.

Στο 3ο FFF, το Back to Back Theatre από την Αυστραλία επιστρέφει στην Αθήνα με ένα ιδιότυπο «θέατρο δρόμου». Επαγγελματίες ηθοποιοί με νοητική στέρηση, οι πρωταγωνιστές του εισβάλλουν στην καθημερινότητα μιας πολυσύχναστης αθηναϊκής πλατείας και παίρνουν το ρίσκο να εκτεθούν στο τυχαίο και το απρόβλεπτο (20–22 Μαΐου 2016 στο κέντρο της πόλης).

Σύνορα και όρια στο επίκεντρο του τρίτου Fast Forward Festival

Exhibit B, Civilizing the natives (© Victor Tonelli)

Thomas Bellinck, *Το σπίτι της ευρωπαϊκής ιστορίας στην εξορία* (© Danny Willems)

Το θέμα των συνόρων αγγίζουν και οι δύο παραστάσεις του FFF εντός της Στέγης, που δίνουν φωνή σε όσους συνήθως δεν «ακούγονται», επειδή βρίσκονται στην αδύναμη πλευρά του κόσμου. Ο Ισραηλινός χορογράφος Arkadi Zaides στρέφει το κριτικό βλέμμα του στην καθημερινότητα των Παλαιστινίων που ζουν στην κατεχόμενη Δυτική Όχθη. Βασισμένος σε οπτικό υλικό από το αρχείο της ανθρωπιστικής οργάνωσης B'Tselem, ο Zaides δημιουργεί μιαν αριστουργηματική παράσταση γύρω από τη βία που δέχεται το ανθρώπινο σώμα, αλλά και γύρω από το κόστος που ένα κοινωνικό σύνολο επιλέγει να πληρώσει προκειμένου να επιβληθεί. Στις 25 και 26 Μαΐου 2016 στη Μικρή Σκηνή της Στέγης.

Τέλος, η Edit Kaldor, η πιο «σκληροπυρηνική σκηνοθέτρια της Ουγγαρίας», παρουσιάζει την περφόρμανς *Web of trust,* χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να δημιουργήσει ένα φανταστικό κοινωνικό κίνημα στο όριο τέχνης και ακτιβισμού. Στις 29 και 30 Μαΐου 2016 στη Μικρή Σκηνή της Στέγης.

Οι δράσεις του FFF πλαισιώνονται από παράλληλες δράσεις, συζητήσεις του κοινού με τους συντελεστές των παραστάσεων, masterclasses και εργαστήρια.

Θεοί και θνητοί στον Όλυμπο: Αρχαίο Δίον, πόλη του Διός

Χρυσό περικάρπιο με λεοντοκεφαλές (τέλη 3ου αι. π.Χ.) από μακεδονικό τάφο στην Καρίτσα

Εγκαινιάστηκε στις 24 Μαρτίου στο Ωνάσειο Πολιτιστικό Κέντρο της Νέας Υόρκης η έκθεση «Θεοί και θνητοί στον Όλυμπο: Αρχαίο Δίον, πόλη του Διός», η πρώτη που διοργανώνεται στους ανακαινισμένους χώρους του Κέντρου. Η μοναδική αυτή έκθεση, που θα διαρκέσει έως τις 18 Ιουνίου 2016, αφηγείται την ιστορία του μυθικού βουνού των θεών σε σχέση με την καθημερινότητα στην ιερή πόλη του Διός. Παρουσιάζονται περισσότερα από ενενήντα εκθέματα, ψηφιδωτά, γλυπτά, κοσμήματα, κεραμικά, νομίσματα, γυάλινα αντικείμενα και εργαλεία που βρέθηκαν στο αρχαίο Δίον και χρονολογούνται από τον 10ο αι. π.Χ. έως τον 4ο αι. μ.Χ.

Μαρμάρινο άγαλμα φιλοσόφου από την Οικία του Διονύσου (2ος αι. μ.Χ.)

Στα εκθέματα περιλαμβάνεται ένα εντυπωσιακό σύνολο ψηφιδωτών από την Οικία του Διονύσου, οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των οποίων πραγματοποιήθηκαν πρόσφατα με τη στήριξη του Ιδρύματος Ωνάση. Εκτίθενται, επίσης, μαρμάρινα αγάλματα των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων, που αναπαριστούν θεότητες όπως ο Δίας, η Δήμητρα και η Αφροδίτη, καθώς και διακοσμητικά αντικείμενα και σκεύη που ανάγονται στο 1000 π.Χ. Η αρχαία πόλη ζωντανεύει μέσα από φωτογραφίες και βίντεο από τον χώρο των ανασκαφών, ενώ οι εικόνες του φυσικού τοπίου βοηθούν τον επισκέπτη να βιώσει την εμπειρία του σκηνικού όπου έχουν βρεθεί τα εκθέματα.

Λατρευτικό άγαλμα της Αφροδίτης Υπολυμπιδίας (150–100 π.Χ.) σε βάθρο με αναθηματική επιγραφή (2ος αι. μ.Χ.)

Επιμελητής της έκθεσης είναι ο καθηγητής Δημήτρης Παντερμαλής, πρόεδρος του Μουσείου της Ακρόπολης και διευθυντής των ανασκαφών στο Δίον από το 1973 έως σήμερα. «Κατά τη διάρκεια των σαράντα πέντε χρόνιων εργασίας στο Δίον», δήλωσε ο Δημήτρης Παντερμαλής, «μπορέσαμε όχι μόνο να εντοπίσουμε αρχαία κτήρια και αντικείμενα, αλλά και να χαρτογραφήσουμε τη ζωή πολλών ανθρώπων στο πέρασμα των αιώνων. Η έκθεση «Θεοί και θνητοί στον Όλυμπο» έχει ως στόχο να γνωρίσει στους επισκέπτες το Δίον με τη βοήθεια μερικών από τα πιο σημαντικά ευρήματα, αλλά και να τους εξοικειώσει με το θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον το οποίο ενέπνευσε τους αρχαίους Έλληνες ώστε να αναπτύξουν ένα ιερό κέντρο στους πρόποδες του Ολύμπου, το βουνό των θεών».

Οκτώσχημη πόρπη από κράμα χαλκού και σιδήρου, με υπολείμματα υφάσματος (1000–700 π.Χ.), από το νεκροταφείο των τύμβων στο Μεσονήσι Πιερίας

Ο πρόεδρος του Ιδρύματος Ωνάση, Αντώνης Παπαδημητρίου, δήλωσε: «Αυτή η μεγάλη έκθεση σηματοδοτεί την επαναλειτουργία των εκθεσιακών χώρων του Ωνάσειου Πολιτιστικού Κέντρου της Νέας Υόρκης έπειτα από τρία χρόνια ανακαίνισης. Ανυπομονούμε να καλωσορίσουμε Αμερικανούς και ξένους επισκέπτες στον νέο μας χώρο και είμαστε έτοιμοι να φιλοξενήσουμε μια νέα σειρά καλ-

Θεοί και θνητοί στον Όλυμπο: Αρχαίο Δίον, πόλη του Διός

Ψηφιδωτό με τον «Θρίαμβο του Διονύσου» από την Οικία του Διονύσου (τέλη 2ου – αρχές 3ου αι. μ.Χ.)

λιτεχνικών εκθέσεων. Συνεχίζοντας την παράδοση του Ωνάσειου Πολιτιστικού Κέντρου, η έκθεση αυτή καθώς και οι επόμενες ακαδημαϊκές και πολιτιστικές εκδηλώσεις θα συνεχίσουν να διερευνούν και να παρουσιάζουν την ελληνική κληρονομιά στο ευρύ κοινό».

Η Αμαλία Κοσμετάτου, εκτελεστική διευθύντρια και διευθύντρια Πολιτιστικών Υποθέσεων του θυγατρικού Ιδρύματος Ωνάση, δήλωσε: «Αυτή την άνοιξη παρουσιάζουμε μια μεγάλη έκθεση αρχαίας τέχνης μαζί με παράλληλα προγράμματα που αντλούν την έμπνευσή τους από την ελληνική μυθολογία, μεταφέροντας τη συζήτηση στο παρόν. Ξεκινούμε έναν διάλογο σχετικά με την αρχαία και τη σύγχρονη τέχνη και τις ιδέες, αντλώντας έμπνευση από τη ζωή στην αρχαία πόλη του Δίου και από το φυσικό περιβάλλον του Ολύμπου. Η έκθεση δίνει το έναυσμα για προβληματισμό σχετικά με τη θεία και την ανθρώπινη κατάσταση, το αιώνιο και το εφήμερο. Προσφέροντας προγράμματα για όλες τις ηλικίες, παρέχουμε ένα φόρουμ για τη δημιουργική, πρωτότυπη σκέψη σχετικά με την αρχαία κληρονομιά μας και το ενδιαφέρον παρόν της».

Το Δίον και οι αρχαίοι θεοί

Η αρχαία παράδοση συνέδεσε από τους πολύ πρώιμους χρόνους τον Δία και το Δωδεκάθεο με τον Όλυμπο, την υψηλότερη κορυφή της Ελλάδας. Είναι πιθανή η ύπαρξη ιερού του Διός στον Όλυμπο ήδη από τον 10ο αι. π.Χ. Η μορφολογία του βουνού των θεών προκαλούσε δέος στους ανθρώπους, αλλά ταυτόχρονα δυσκόλευε τους πιστούς να ανεβάσουν ζώα για θυσίες στην κορυφή του. Έτσι, το παλαιότερο τεκμηριωμένο νεκροταφείο και ο πρώτος γνωστός βωμός στον Ολύμπιο Δία έχουν βρεθεί στο Δίον, στις χαμηλότερες πλαγιές: το μεν νεκροταφείο στο σημείο όπου ο ποταμός Ελικώνας χάνεται υπογείως, ο δε βωμός λίγο πιο κάτω, εκεί όπου ο ποταμός επανεμφανίζεται με άλλο όνομα πια (Βαφύρας).

Στο τέλος του 5ου αι. π.Χ., η πόλη του Δίου είχε αναδειχθεί σε θρησκευτικό κέντρο όλων των Μακεδόνων. Αυτό παγιώθηκε από τον βασιλιά Αρχέλαο (που κυβέρνησε από το 413 έως το 399 π.Χ.), τον προπάππου του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος καθιέρωσε ετήσιους «Ολυμπιακούς Αγώνες» στο Δίον με επίκεντρο τον βωμό του Ολυμπίου Διός.

Κατά τη διάρκεια της ελληνιστικής περιόδου, η εκτεταμένη επιρροή του Διός

Μαρμάρινο άγαλμα αετού (2ος αι. μ.Χ.) από το ιερό του Διός Υψίστου

Γυάλινη φιάλη με εγχάρακτη επιγραφή (μέσα 2ου – 4ος αι. μ.Χ.) από τάφο στην Καρίτσα

Ανάγλυφη στήλη που απεικονίζει την Ίσιδα ως Δήμητρα (δεύτερο μισό 3ου – αρχές 2ου αι. π.Χ.) από την αυλή του Ιερού της Ίσιδας Λοχίας

Θεοί και θνητοί στον Όλυμπο: Αρχαίο Δίον, πόλη του Διός

Ψηφιδωτό με θεατρικό προσωπείο του Σιληνού (τέλη 2ου – αρχές 3ου αι. μ.Χ.) από την Οικία του Διονύσου

επισημοποιήθηκε με τη λατρεία του Διός Υψίστου. Κατά την ίδια εκείνη περίοδο, ο Μέγας Αλέξανδρος εισήγαγε νέες θεότητες, οι οποίες συγχωνεύθηκαν στο παραδοσιακό ελληνικό πάνθεο. Η αιγυπτιακή θεά Ίσις λατρευόταν στο Δίον, σε ένα ιερό που στο παρελθόν ήταν αφιερωμένο στην Άρτεμη και την Αφροδίτη.

Αργότερα, κατά τη διάρκεια του 2ου και του 3ου αι. μ.Χ., το Δίον γνώρισε περίοδο μεγάλης ευημερίας, ενώ η Μακεδονία ήταν επαρχία της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Υιοθετώντας τα ρωμαϊκά πρότυπα της ζωής στην πόλη, αλλά ταυτόχρονα με το βλέμμα τους στην κλασική εποχή, οι κάτοικοι του Δίου έκτισαν μεγάλα λουτρά, νέα τείχη και πλούσια διακοσμημένες κατοικίες.

Τα υπέροχα ψηφιδωτά που παρουσιάζονται στην έκθεση «Θεοί και θνητοί στον Όλυμπο» δημιουργήθηκαν για την αίθουσα συμποσίων μιας τέτοιας ιδιωτικής κατοικίας της ρωμαϊκής εποχής, η οποία σήμερα είναι γνωστή ως Οικία του Διονύσου. Η μεγάλη κεντρική παράσταση (με περίπου 1,5 μέτρο ύψος και 2 μέτρα μήκος) απεικονίζει τον «Θρίαμβο του Διονύσου», θεού του κρασιού και του θεάτρου. Δίπλα του βρίσκονται άλλα τρία ψηφιδωτά, που απεικονίζουν τα θεατρικά προσωπεία του Σιληνού, του Λυκούργου και ενός σατύρου. Αυτές οι παραστάσεις, που χρονολογούνται από τα τέλη του 2ου έως τις αρχές του 3ου αι. μ.Χ., μαρτυρούν τη σημασία του Δίου ως θεατρικού κέντρου την εποχή του Αρχελάου, υπό την αιγίδα του οποίου λέγεται ότι ο Ευριπίδης έγραψε τις *Βάκχες* και, επίσης, με χορηγία του οποίου το έργο παρουσιάστηκε για πρώτη φορά.

Στα εκθέματα της ρωμαϊκής περιόδου περιλαμβάνονται, ακόμη, μια ομάδα τεσσάρων μαρμάρινων γλυπτών που απεικονίζουν μορφές φιλοσόφων (από την Οικία του Διονύσου), καθώς και γλυπτές αναπαραστάσεις ενός φιλοσόφου και δύο θεοτήτων που συνδέονται με τον Ασκληπιό και προέρχονται από τα δημόσια λουτρά του Δίου. Τα έργα αυτά αποδεικνύουν ότι κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους το Γυμνάσιο εξακολουθούσε να αποτελεί τόπο αναψυχής και συζητήσεων, συνεχίζοντας την ελληνική παράδοση.

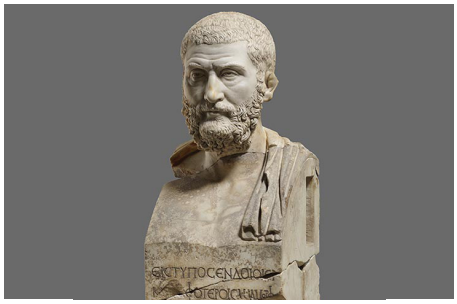
Άλλα σημαντικά αγάλματα, που χρονολογούνται από την ελληνιστική περίοδο, φανερώνουν την εξέχουσα θέση της λατρείας της Δήμητρας και της Αφροδίτης, καθώς και τη σταδιακή εισαγωγή αιγυπτιακών επιρροών στη θρησκευτική ζωή του Δίου. Μεταξύ αυτών των έργων συγκαταλέγονται μια κεφαλή της Δήμητρας, ένα άγαλμα της Αφροδίτης Υπολυμπιδίας, που βρέθηκε σε ιερό αργότερα αφιε-

Αποτύπωμα πελμάτων σε πλάκα με αναθηματική επιγραφή από το Ιερό της Ίσιδας (τέλη 2ου – αρχές 3ου αι. μ.Χ.)

Μαρμάρινο λατρευτικό άγαλμα του Διός Υψίστου (2ος αι. μ.Χ.)

Ερμαϊκή στήλη του Ερεννιανού (τέλη 2ου – αρχές 3ου αι. μ.Χ.)

Θεοί και θνητοί στον Όλυμπο: Αρχαίο Δίον, πόλη του Διός

Χάλκινος λύχνος διακοσμημένος με κεφαλή πάνθηρα (1ος–2ος αι. μ.Χ.)

ρωμένο στην Ίσιδα, καθώς και μια ανάγλυφη στήλη που απεικονίζει την Ίσιδα ως Δήμητρα.

Η κυρίαρχη λατρεία στον Όλυμπο αντιπροσωπεύεται από ένα επιβλητικό άγαλμα του Διός σε καθιστή θέση και τρία μαρμάρινα αγάλματα αετών, που βρέθηκαν το 2003 στο ιερό του Διός Υψίστου, μαζί με μαρμάρινες επιγραφές από το προγενέστερο ιερό του Ολυμπίου Διός.

Στην έκθεση περιλαμβάνονται επίσης εντυπωσιακά αντικείμενα της καθημερινής ζωής, με πιο οικείο και χρηστικό χαρακτήρα: μια μεταλλική πόρπη με υπολείμματα υφάσματος, που χρονολογείται από την πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (1000–700 π.Χ.), αγγεία από το νεκροταφείο, ένα χρυσό περικάρπιο με λεοντοκεφαλές που χρονολογείται από τα τέλη του 3ου αι. π.Χ., ένα ιατρικό εργαλείο (διαστολέας) από κράμα χαλκού του 1ου αι. π.Χ., ένας λύχνος από κράμα χαλκού διακοσμημένος με κεφαλή πάνθηρα (1ος–2ος αι. μ.Χ.) και μια μικροσκοπική γυάλινη φιάλη με εγχάρακτη επιγραφή (μέσα 2ου–4ος αι. μ.Χ.).

Την έκθεση συνοδεύουν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, καθώς και οργανωμένες ξεναγήσεις από αρχαιολόγους. Επίσης, ο καθηγητής Φιλοσοφίας Simon Critchley διοργανώνει σχετικές φιλοσοφικές συζητήσεις με εκλεκτούς προσκεκλημένους, στο πλαίσιο του νέου προγράμματος του Ωνάσειου Πολιτιστικού Κέντρου με τίτλο «Let's Talk».

Επιπλέον, ένα ειδικά σχεδιασμένο βιντεοπαιχνίδι από το ελληνικό στούντιο δημιουργίας λογισμικού CulturPlay θα βοηθήσει τα παιδιά ηλικίας 10–12 ετών να κατανοήσουν τη διαδικασία μιας αρχαιολογικής ανασκαφής, τη συντήρηση των αρχαιοτήτων και την παρουσίασή τους στο κοινό.

Η έκθεση συνοδεύεται από κατάλογο 176 σελίδων με φωτογραφίες όλων των εκθεμάτων, καθώς και κείμενα του Δημήτρη Παντερμαλή για την ιστορία του αρχαίου Δίου και τις ανασκαφές του, της Μαρίας Κατσακιώρη για τον Όλυμπο και το φυσικό του περιβάλλον, του Fritz Graf για τη λατρεία του Ολυμπίου Διός στην Ελλάδα, του Richard P. Martin για την οικογένεια των θεών στο ανθρώπινο τοπίο του Δίου, της Σεμέλης Πινγιάτογλου για τη λατρεία της Δήμητρας στο Δίον, του Άγγελου Χανιώτη για την καθημερινή ζωή στο ρωμαϊκό Δίον και της Σοφίας Κρεμύδη για τη χρήση του νομίσματος στη Βόρεια Ελλάδα κατά την αρχαιότητα.

Παράλληλα με την έκθεση, το Ωνάσειο Πολιτιστικό Κέντρο της Νέας Υόρκης θα παρουσιάσει το έργο *Όλυμπος,* ένα βίντεο της καλλιτέχνιδας Μαρίας Ζερβού, στο αίθριο του Ολυμπιακού Πύργου στο Μανχάταν. Γυρισμένο στον Όλυμπο, το βίντεο δημιουργεί έναν διάλογο ανάμεσα σε ένα ποίημα της Ζερβού και σε ένα κείμενο της Αρχαίας Ελληνίδας ποιήτριας Τελέσιλλας, με σκοπό να διερευνήσει το πώς οι σύγχρονοι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τα αρχαία ιδανικά της τελειότητας και της αθανασίας.

Τέλος, ο συνθέτης Κώστας Ιωαννίδης θα παρουσιάσει, ύστερα από ειδική παραγγελία, ηχητικά κομμάτια που συνδυάζουν ήχους του Ολύμπου με την πανάρχαια «γλώσσα των βουνών»: έναν συνδυασμό από σφυρίγματα με πλήρως ανεπτυγμένο λεξιλόγιο και γραμματικούς κανόνες, ο οποίος χρησιμοποιείται ακόμη.

Μια Γλωσσόpolis στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Τι σημαίνει «κάψιμο» στη γλώσσα των νέων;
Τι σχέση έχει ο καναπές με το κουνούπι;
Γιατί λέμε «κακιά πεθερά» αλλά όχι «κακός πεθερός»;
Στον οίκο ευγηρίας γερνάμε πράγματι καλά;
Τι κοινό έχουν το ζιβάγκο, ο νονός της νύχτας και το ριφιφί;
Σε ποια διάλεκτο η λέξη «πράμα» σημαίνει «τίποτα»;
Από ποια γλώσσα «δανειστήκαμε» το τσουρέκι, την κομπόστα και το εκλέρ;
Ποιος ποιητής καθιέρωσε τη φράση «άκρα του τάφου σιωπή»;

Σε αυτά και άλλα πολλά ερωτήματα απαντά η πολυμεσική έκθεση «Γλωσσόpolis: Περιηγήσεις στη νέα ελληνική», την οποία συνδιοργανώνουν το Τμήμα της Μπενακείου Βιβλιοθήκης της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων και ο Σύνδεσμος Υποτρόφων στο κτήριο της οδού Λένορμαν 218 της Βιβλιοθήκης της Βουλής (πρώην Δημόσιο Καπνεργοστάσιο). Η έκθεση, η οποία εγκαινιάστηκε τον Φεβρουάριο και θα διαρκέσει τουλάχιστον δύο χρόνια, βασίστηκε στην ιδέα της υποτρόφου Μαρίας Καμηλάκη, η οποία είχε και την επιστημονική της επιμέλεια. Η Μαρία Καμηλάκη είναι δρ Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και υπάλληλος της Μπενακείου Βιβλιοθήκης.

Θεωρώντας ότι η διασύνδεση των ανθρωπιστικών επιστημών με τις νέες τεχνολογίες αποτελεί την πιο πρόσφορη μεθοδολογία για τη διάχυση της γλωσσολογικής γνώσης με τρόπο εύληπτο στο ευρύ κοινό, η έκθεση επιχειρεί να αναδείξει, μέσα από πολυτροπικά εκπαιδευτικά εργαλεία και διαδραστικές μουσειολογικές δραστηριότητες, τις διαφορετικές εκφάνσεις της γλώσσας μας στη συγχρονία και τη διεθνή απήχηση και σημασία της. Με τη βοήθεια απτικών εκθεμάτων, ψηφιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων, βίντεο, ηχογραφημένων ντοκουμέντων και συμβατικών κειμένων, ο/η επισκέπτης/επισκέπτρια μπορεί να ενημερωθεί για διάφορα ζητήματα που αφορούν τη νέα ελληνική (γεωγραφικές ποικιλίες, γλώσσα των νέων, greeklish κ.ά.), αλλά και να πειραματιστεί βιωματικά με τη γλώσσα, παίζοντας κρεμάλα, σταυρόλεξο, ασκήσεις αντιστοίχισης κ.ά.

Οι θεματικές ενότητες της έκθεσης είναι οι ακόλουθες:

Μια Γλωσσόpolis στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

1. Η γλώσσα των νέων... «τους τη σπάει» και «τα σπάει!»

2. Άντρακλες και γύναια: Ο γλωσσικός σεξισμός

3. Μόρτηδες και παπατζήδες: Τα περιθωριακά ιδιώματα

4. «Klm! Ti kns?»: Greeklish, η αργκό του διαδικτύου

5. «Η γλώσσα κόκαλα δεν έχει και κόκαλα τσακίζει»: Η πολιτική ορθότητα

6. Από την πολιτική της γλώσσας... στη γλώσσα της πολιτικής

7. ««Ποιείται την νήσσαν» ή κοινώς «κάνει την πάπια»!»: Τα λόγια στοιχεία

8. «Εν κατέω πράμα»: Διάλεκτοι και ιδιώματα

9. «Θα πάρετε ένα απεριτίφ;»: Ο γλωσσικός δανεισμός

10. Από το χάος στο... Γκάζι!: Η διεθνής απήχηση της νέας ελληνικής

11. It's all Greek to me!: Η νέα ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα

12. «Ήταν ένας Πέρσης κι ένας πρόπερσις»: Το γλωσσικό χιούμορ

13. «Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου...»: Η νέα ελληνική στη λογοτεχνία

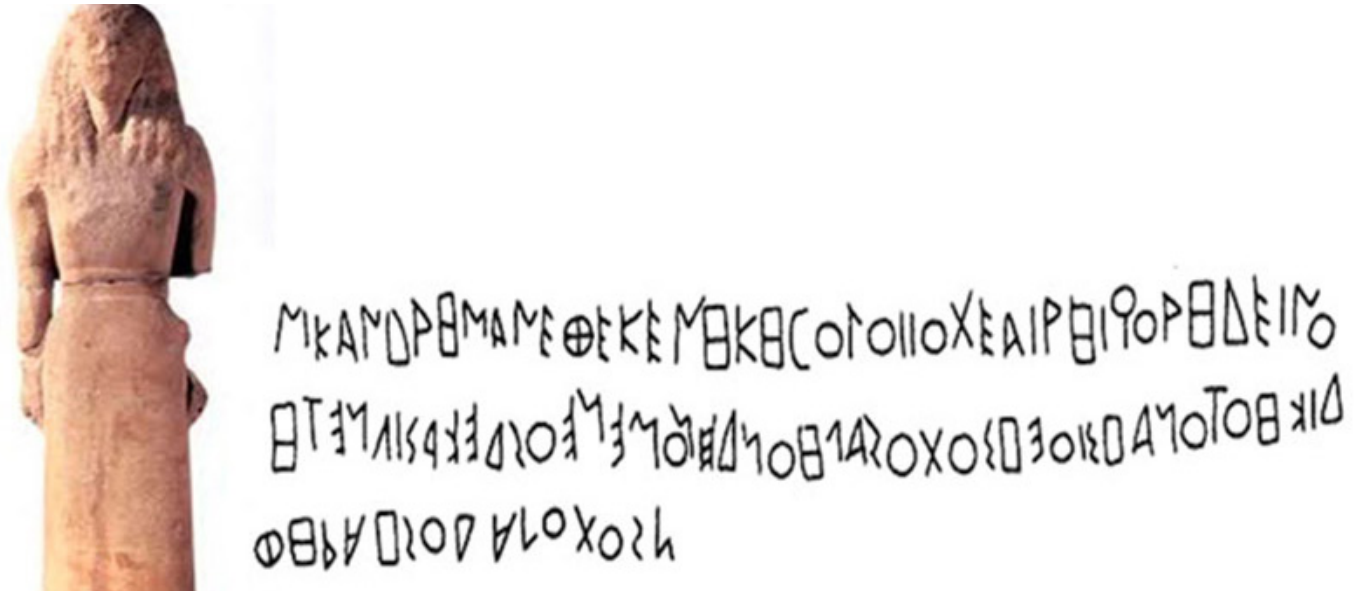
14. Λέγοντας και... δείχνοντας: Η ελληνική νοηματική γλώσσα.

Η έκθεση πλαισιώνεται από εκπαιδευτικό πρόγραμμα, διαμορφωμένο σύμφωνα με τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και από παράλληλες εικαστικές, οπτικοακουστικές και ακαδημαϊκές δράσεις. Η είσοδος στους χώρους της έκθεσης είναι ελεύθερη.

Η σημαντική αυτή πρωτοβουλία δίνει την αφορμή στο περιοδικό *ΑΩ* για το ακόλουθο αφιέρωμα στη Γλώσσα, με μια σειρά από άρθρα υποτρόφων που καλύπτουν διαφορετικές πτυχές του θέματος: την εξέλιξη της ελληνικής, τη γλώσσα και την τεχνολογία, τη γλώσσα των συναισθημάτων, αλλά και μια εναλλακτική εμπειρία της ανάγνωσης.

Ελληνικές διάλεκτοι, αρχαίες και νέες: Μια ενότητα διαχρονικών ετερωνυμιών

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΣΠΥΡΟΥ

Το άγαλμα της Άρτεμης από τη Δήλο, στον αριστερό μηρό του οποίου είναι χαραγμένη βουστροφηδόν σε αρχαϊκό αλφάβητο η επιγραφή της Νικάνδρας (μέσα του 7ου αι.π.Χ.): «Η Νικάνδρα με αφιέρωσε στην εύστοχη τοξότιδα, η κόρη του Δεινοδίκου από τη Νάξο, η πιο σπουδαία ανάμεσα στις άλλες, αδελφή του Δεινομένους, και τώρα γυναίκα του Φράξου»

Ιστορικά, η έννοια των αρχαιοελληνικών διαλέκτων καλύπτει μακρά χρονική περίοδο, αρχής γενόμενης από την εμφάνιση των Ελλήνων στον σημερινό ελλαδικό χώρο έως τον 6ο αι. μ.Χ. Οι φάσεις της εξέλιξης της ελληνικής γλώσσας, από την πρωτοελληνική (2000–1600 π.Χ.), ακολούθως στη μυκηναϊκή ελληνική (15ος–11ος αι. π.Χ.) και, τέλος, στην κλασική ελληνική (από τα ομηρικά κείμενα έως την ανάδειξη της αττικής διαλέκτου σε επίσημη γλώσσα των Ελλήνων), αποτελούν στην ουσία την ιστορία της εξέλιξης των διαλέκτων σε ένα γεωγραφικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Με την καθιέρωση όμως της ελληνιστικής (αλεξανδρινής) κοινής (περ. 300 π.Χ. – 300 μ.Χ), όπως είναι αναμενόμενο, η λειτουργία των διαλέκτων δεν σταματά, παρότι η ελληνική καθίσταται κοινή διάλεκτος επικοινωνίας για όλη τη Μεσόγειο και είναι επίσης η γλώσσα της Καινής Διαθήκης και μέσο εξάπλωσης του χριστιανισμού, ενώ χρησιμοποιείται επιπλέον ως πρώτη ή δεύτερη γλώσσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Από την πρωτοελληνική έως την ελληνιστική περίοδο, αλλά ακόμη και σήμερα στην κοινή νεοελληνική, χρησιμοποιήθηκαν διάφορες διαλεκτικές και ιστορικές μορφές της ελληνικής, πολλές συγχρονίες διαδέχθηκαν η μία την άλλη – όλες όμως τήρησαν μια σχέση ετερωνυμίας έναντι του αυτού κωδικού συστήματος που ονομάζεται ελληνική γλώσσα. Αυτή η σχέση ετερωνυμίας (Chambers και Trudgill 1998: 9), δηλαδή της αίσθησης ότι, παρά τις όποιες διαφορές μεταξύ διαλέκτων και ιδιωμάτων και παρά τις εκάστοτε αναπόφευκτες αλλαγές που υπέστη διαχρονικά, η ελληνική παραμένει μία γλώσσα, είναι ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της ελληνικής. Βέβαια, αν λάμβανε κανείς υπόψη τα αυστηρά γλωσσικά κριτήρια της δομικής γλωσσολογίας, θα κατέληγε στο συμπέρασμα ότι έχουμε διαφορετικά συστήματα, διαφορετικούς κώδικες και άρα διαφορετικές γλώσσες. Γι' αυτό αρκετοί γλωσσολόγοι υποστηρίζουν ότι αρχαία και νέα ελληνικά είναι δύο διαφορετικά συστήματα, δύο διαφορετικές γλώσσες.

Όταν αναφερόμαστε όμως στην ετερωνυμική σχέση των διαχρονικών και συγχρονικών μορφών της ελληνικής, τότε μιλάμε για μία ενιαία γλώσσα, την ελληνική, η οποία χρησιμοποιείται εδώ και 4.000 χιλιάδες χρόνια και γράφεται αδιάλειπτα εδώ και περίπου 3.000 χρόνια με την αλφαβητική γραφή. Το πολιτισμικό αυτό στοιχείο, η ίδια αλφάβητος, είναι ορόσημο που συγκέντρωσε αρχαίους και νέους Έλληνες γύρω από μία ενιαία συνείδηση, την ελληνική. Με την ίδια σχεδόν αλφάβητο γράφτηκαν οι διάφορες αρχαίες διάλεκτοι και όλες οι μετέπειτα μορφές της ελληνικής. Είναι γενικώς η άμεση σχέση που νιώθουν όλοι οι Νεοέλληνες με τους αρχαίους Έλληνες, τους οποίους θεωρούν προγόνους τους, μια ετερωνυμική σχέση που τους σφραγίζει με την ίδια εθνολογική ταυτότητα και τους αναγνωρίζει, παρά τις οποιεσδήποτε μεταβολές, ως τον ίδιο λαό.

Ελληνικές διάλεκτοι, αρχαίες και νέες: Μια ενότητα διαχρονικών ετερωνυμιών

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΣΠΥΡΟΥ

Λόγω του ιδιαίτερου ρόλου που διαδραμάτισαν οι ομιλητές τους, μερικές αρχαίες διάλεκτοι καλλιεργήθηκαν περισσότερο και γνώρισαν μεγαλύτερη ανάπτυξη. Έτσι, η αττική διάλεκτος απέκτησε το κύρος της Α΄ και της Β΄ Αθηναϊκής Συμμαχίας (Καράλη 2001: 285). Η αττική και η ιωνική κατείχαν σημαντική θέση μεταξύ των λοιπών διαλέκτων. Ανατολικές διάλεκτοι ήταν και η αιολική και η αρκαδοκυπριακή. Δυτικές διάλεκτοι ήταν και η δωρική, η ηπειρωτική, η φωκική, η λακωνική, η μεσσηνιακή, η δωδεκανησιακή, η κορινθιακή, η μεγαρική. Μερικές διάλεκτοι (η μακεδονική, η παμφυλιακή, η θεσσαλική και η βοιωτική) κατείχαν ενδιάμεση θέση, επειδή συνδύαζαν χαρακτηριστικά των ανατολικών και των δυτικών διαλέκτων. Όλες όμως οι διάλεκτοι ήταν ετερώνυμες προς την ελληνική, αλλά θεωρούνταν ελληνικές, αφού οι ομιλητές τους μπορούσαν να συνεννοούνται και είχαν την αίσθηση ότι ανήκαν στην ίδια φυλή.

Στον ερυθρόμορφο ψυκτήρα, από τη σχολή του ζωγράφου του Βρύγου (Ακράγας 480 - 70 π.Χ.) παριστάνονται ο Αλκαίος και η Σαπφώ. Η γλώσσα αυτών των ποιητών, χαρακτηριστική της αιολικής διαλέκτου, είναι έντεχνη με πολλά δάνεια από το έπος.

Άλλο γνωστό χαρακτηριστικό των αρχαίων ελληνικών διαλέκτων ήταν ότι αποτέλεσαν το μέσο ανάπτυξης λογοτεχνικού προϊόντος, τα είδη του οποίου κατανεμήθηκαν συμπληρωματικά. Έτσι, στην ιωνική καλλιεργήθηκαν η ελεγειακή ποίηση (Αρχίλογος, Τυρταίος, Σόλων, Θέογνις κ.ά.), το επίγραμμα (Σιμωνίδης κ.ά.) και η ιαμβοτροχαϊκή ποίηση (Αρχίλοχος, Ανακρέων κ.ά.)· στη δωρική γράφτηκε η χορική ποίηση (Πίνδαρος, Στησίχορος κ.ά.)· στη λεσβιακή κυρίως διάλεκτο καλλιεργήθηκε η μελική ποίηση (Αλκαίος, Σαπφώ)· κατάσταση που δικαιολογεί τον όρο «λογοτεχνικές διάλεκτοι» (Καράλη 2001: 720–739· Gagarin 2010: 356 κ.ά.).

Στα ομηρικά έπη ισχύει το αντίθετο: αναμειγνύονται διάφορα είδη διαλεκτημάτων (διαλεκτικών χαρακτηριστικών) στο ίδιο κείμενο. Εικάζεται ότι αρχικά χρησιμοποιήθηκε η αιολική διάλεκτος, ενώ στη συνέχεια παρεμβλήθηκαν ιωνικοί τύποι και, τέλος, αττικές καινοτομίες (Μπαμπινιώτης 2002: 100).

Έτσι, ο ετερωνυμικός χαρακτήρας των αρχαίων ελληνικών διαλέκτων προβάλλει όχι μόνο σε επικοινωνιακό γλωσσικό επίπεδο αλλά και σε λογοτεχνικό. Η διαμορφωθείσα γλωσσική ποικιλία εκδηλώνεται ως υφολογική διαστρωμάτωση της ίδιας λογοτεχνίας.

Οποιαδήποτε διάλεκτο ή ιδίωμα και αν μιλούσαν ή έγραφαν οι αρχαίοι Έλληνες, είχαν την αίσθηση ότι χρησιμοποιούσαν την ίδια γλώσσα, την ελληνική. Την ίδια ετερωνυμική σχέση θέτουμε και οι Νεοέλληνες με την ενιαία ελληνική γλώσσα· έχουμε δηλαδή την ίδια αίσθηση, ότι μιλούμε την ίδια γλώσσα με τους προγόνους μας, πλεονέκτημα που δεν μπορούμε να το μοιραστούμε με κανέναν άλλο λαό του κόσμου. Τα οποιαδήποτε εμπόδια κατανοησιμότητας (που κατατάσσουν στο ίδιο σχεδόν επίπεδο αρχαία ελληνική, τσακωνική, κυπριακή, κατωιταλική κ.ά.) θεωρούνται δευτερεύοντα.

Η αίσθηση της ενιαίας γλώσσας που μας επιτρέπει να βλέπουμε σε ένα σύνολο όλες τις διαχρονικές και διατοπικές μορφές της ελληνικής δεν είναι ψευδαίσθηση, αλλά βασίζεται σε άπειρα αναλλοίωτα στοιχεία του συστήματος που εξασφαλίζουν τη συνοχή της (Μπαμπινιώτης 1994: κζ΄) και προσδίδουν περιεχόμενο στην έννοια της διασυστηματικότητας, δηλαδή στην έντα-

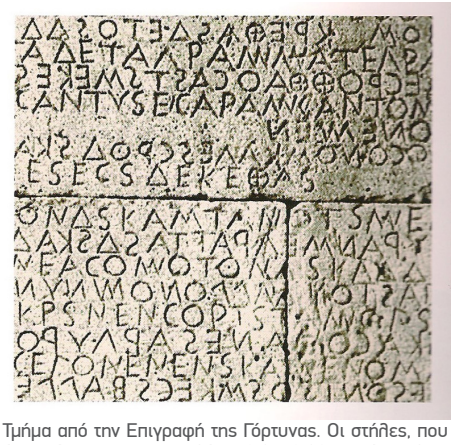
Ελληνικές διάλεκτοι, αρχαίες και νέες: Μια ενότητα διαχρονικών ετερωνυμιών

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΣΠΥΡΟΥ

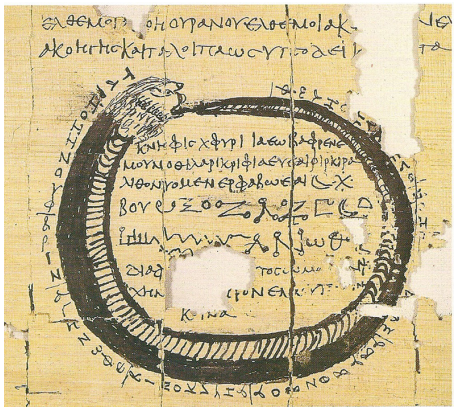
ξη εντός μίας γλωσσικής οντότητας αποκλινόντων γλωσσικών τύπων που διατηρούν εντούτοις αρκετά βασικά κοινά στοιχεία: βασικές λέξεις (πατήρ/πατέρας, μήτηρ/μητέρα, λόγος, ιδέα, γαία/γη, πέτρα, καρδία, νους, έχω, ειμί/είμαι, καλός, αγαθός, ωραίος κ.λπ.) και γενικώς όλες οι λέξεις που «πολιτογραφούνται» μονίμως στη γλώσσα (Mirambel 1988), βασικοί γραμματικοί δείκτες (άρθρα, σύνδεσμοι, προθέσεις) και κατηγορίες (πτωτικό, κλιτικό, χρονικό σύστημα).

Όταν ξεφυλλίζουμε το βιβλίο ενός αρχαίου συγγραφέα, παρά τις όποιες δυσκολίες κατανόησης, που ενίοτε είναι ανυπέρβλητες, έχουμε την αίσθηση ότι αυτά τα κείμενα ανήκουν στη γλώσσα μας. Γι' αυτό είπε ο Ελύτης: «Εγώ δεν ξέρω να υπάρχει παρά μία γλώσσα, η ενιαία γλώσσα, η Ελληνική, όπως εξελίχθηκε από την Αρχαία».

Χάνουμε όμως το πλεονέκτημα της αποκλειστικότητας σε πολιτιστικό επίπεδο, μιας και την ετερωνυμική σχέση με τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό δύνανται δικαίως να τη θέσουν όλοι οι Ευρωπαίοι και όσοι ταυτίζονται με τον Δυτικό Πολιτισμό· με τον ίδιο τρόπο που εξέφρασε αυτή την ιδέα ο Άγγλος ποιητής Percy Bysshe Shelley στις αρχές του 19ου αιώνα: «We are all Greeks. Our laws, our literature, our religion, our arts have their root in Greece». Ένα ρητό που υποδηλώνει τη δεσμευτική πολυσημία της νεώτερης ιστορίας των Ελλήνων.

Τμήμα από την Επιγραφή της Γόρτυνας. Οι στήλες, που έχουν ύψος 1,75μ. και πλάτος 0,67–0,69μ περίπου, διαβάζονται από τα δεξιά προς τα αριστερά. Η επιγραφή είναι γραμμένη βουστροφηδόν στη δωρική διάλεκτο.

Φυλακτήριο σε πάπυρο με παράσταση του ουροβόρου, γραμμένο στην ελληνιστική κοινή. Ο συγγραφέας, αν και περιορισμένης παιδείας, προσπαθεί να μιμηθεί στον γραπτό του λόγο τη γλώσσα των μορφωμένων.

(Ο Αριστοτέλης Σπύρου είναι διδάκτωρ Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και διευθυντής του Προγράμματος Διαλεκτολογικής Έρευνας «Τα ελληνικά ιδιώματα της Αλβανίας», που στηρίζεται από το Ίδρυμα Ωνάση.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Chambers, J. K. και Trudgill, P., *Dialectology,* Β΄ έκδ., Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

Καράλη, Μ., «Η ταξινόμηση των αρχαίων ελληνικών διαλέκτων», *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας από τις αρχές έως την ύστερη αρχαιότητα,* επιμ. Α.-Φ. Χριστίδης, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, ΙΝΣ [ΙΜΤ], 2001.

Καράλη Μ., «Η χρήση των διαλέκτων στη λογοτεχνία», *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας από τις αρχές έως την ύστερη αρχαιότητα,* επιμ. Α.-Φ. Χριστίδης, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, ΙΝΣ [ΙΜΤ], 2001.

Mirambel, A., *Η νέα ελληνική γλώσσα: περιγραφή και ανάλυση,* μτφρ. Σ. Κ. Καρατζά, Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1988 [Mirambel, A., *La langue grecque moderne: description et analyse,* Paris: Klincksieck, 1959].

Μπαμπινιώτης, Γ., *Ελληνική γλώσσα: Παρελθόν, παρόν, μέλλον*, Αθήνα: Gutenberg, 1994.

Μπαμπινιώτης, Γ., *Συνοπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας*, Ε΄ έκδ., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002.

Γλωσσική Τεχνολογία: Το πεδίο όπου η γλώσσα συναντά τη σύγχρονη τεχνολογία

ΓΡΑΦΕΙ Η ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ ΜΕΝΤΗ

Η αλματώδης ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών τα τελευταία χρόνια έχει επηρεάσει την ανθρώπινη επικοινωνία μετατρέποντάς την σε πολυτροπική με την αυξανόμενη παρουσία του οπτικού και ηχητικού στοιχείου μέσω της χρήσης πολυμέσων. Η διάσταση της πληροφορικής επανάστασης, ωστόσο, δεν επιφέρει τον παραγκωνισμό του γλωσσικού στοιχείου· απεναντίας, αναδεικνύει τη γλώσσα ως αποτελεσματικό εργαλείο σε κάθε επίπεδο επικοινωνίας. Τα επιτεύγματα της σύγχρονης τεχνολογίας το αποδεικνύουν.

Η Γλωσσική Τεχνολογία αποτελεί το επιστημονικό πεδίο συνάντησης της Γλωσσολογίας και της Πληροφορικής και έχει ως αντικείμενο την ενσωμάτωση γλωσσικών δυνατοτήτων σε υπολογιστικές εφαρμογές οι οποίες χρησιμοποιούνται σε συστήματα πληροφορικής και επικοινωνιακής τεχνολογίας. Κάποια επιτεύγματα της Γλωσσικής Τεχνολογίας μάς είναι οικεία καθώς τα χρησιμοποιούμε στην καθημερινότητά μας (π.χ. το «έξυπνο» πληκτρολόγιο στα κινητά τηλέφωνα ή η φωνητική αναζήτηση της μηχανής Google), ενώ κάποια άλλα μας είναι λιγότερο γνωστά, επειδή αποτελούν μέρη ευρύτερων εφαρμογών (π.χ. τα φίλτρα που «διαβάζουν» και ταξινομούν αυτόματα τα μηνύματα του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου).

Βασικοί τομείς γύρω από τους οποίους αναπτύσσονται γλωσσικές εφαρμογές και υπολογιστικά εργαλεία είναι η αυτόματη ανάλυση και επεξεργασία λόγου, η μηχανική μετάφραση, η σύνθεση και αναγνώριση φωνής, η «εξόρυξη» πληροφοριών από κείμενα και η εκπαιδευτική τεχνολογία. Οι τομείς αυτοί βασίζονται στην επεξεργασία της φυσικής γλώσσας από υπολογιστή και συνδέονται στενά με την αλληλεπίδραση ανθρώπου και μηχανής.

Στο πεδίο της αυτόματης επεξεργασίας και ανάλυσης λόγου ανήκουν υπολογιστικά εργαλεία που έχουν στόχο τον διαχωρισμό προτάσεων και λέξεων, τη μορφολογική ανάλυση κειμένου, τη λημματοποίηση αλλά και τη συντακτική και σημασιολογική ανάλυση κειμένου, εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούνται συνήθως ως επιμέρους τμήματα λογισμικών, όπως αυτών της μηχανικής μετάφρασης.

Ως μηχανική μετάφραση νοείται η αυτόματη διαδικασία μετάφρασης μιας γλωσσικής ενότητας (φράσης, πρότασης, κειμένου) από μία γλώσσα σε μία άλλη μέσω υπολογιστικού προγράμματος. Τα σύγχρονα λογισμικά μηχανικής μετάφρασης στηρίζονται σε γραμματική ή στατιστική επεξεργασία γλωσσικών δεδομένων. Σήμερα υπάρχουν πολλές πλατφόρμες μηχανικής μετάφρασης, μερικές από τις οποίες είναι ελεύθερα προσβάσιμες στο διαδίκτυο και ιδιαίτερα δημοφιλείς (Google Translator, Bing Translator). Ως πεδίο, η μηχανική μετάφραση στρέφεται σήμερα προς την επίτευξη υψηλότερης ποιότητας μετάφρασης και την εξάλειψη των αδυναμιών και των σφαλμάτων που παρουσιάζονται στις αυτόματες μεταφράσεις, ενώ πλέον έχει επεκταθεί

Γλωσσική Τεχνολογία: Το πεδίο όπου η γλώσσα συναντά τη σύγχρονη τεχνολογία

ΓΡΑΦΕΙ Η ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ ΜΕΝΤΗ

και στη μηχανική μετάφραση προφορικού λόγου, μέσω της αυτόματης αναγνώρισης ομιλίας.

Οι όροι «σύνθεση» και «αναγνώριση φωνής» συνίστανται στη μηχανική παραγωγή και αναγνώριση της ανθρώπινης ομιλίας. Στην πρώτη περίπτωση ένα κείμενο μετατρέπεται σε ομιλία από ένα υπολογιστικό σύστημα (text-to-speech, TTS), ενώ στη δεύτερη η ανθρώπινη ομιλία είναι αυτή που μετατρέπεται σε κείμενο (speech-to-text, STT). Εφαρμογές σύνθεσης και αναγνώρισης φωνής βρίσκονται σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα και άλλες ηλεκτρονικές συσκευές και περιλαμβάνουν την φωνητική πληκτρολόγηση, τον έλεγχο οικιακών ηλεκτρονικών συσκευών, τη διαδικτυακή αναζήτηση κ.ά., ενώ ενσωματώνονται σε συστήματα αυτόματης παραγωγής κειμένων (π.χ. περιγραφές προϊόντων) και σε συστήματα προφορικών διαλόγων (π.χ. κρατήσεις εισιτηρίων, διάλογοι πλοήγησης σε αυτοκίνητα), αντίστοιχα.

Τα πεδία αυτά είναι πολύ σημαντικά, καθώς προσφέρουν και υποστηρικτικές τεχνολογίες για άτομα με αναπηρίες, επιτρέποντας σε ανθρώπους με προβλήματα όρασης ή δυσκολίες ανάγνωσης να «ακούν» γραπτά κείμενα και σε ανθρώπους με κινητικά προβλήματα να «γράφουν» όσα προφέρουν και εκφωνούν, βελτιώνοντας με αυτόν τον τρόπο την καθημερινή ζωή αυτών των ανθρώπων και διευκολύνοντας την ισότιμη προσβασιμότητά τους στις συνθήκες που διαμορφώνει η κοινωνία της πληροφορικής.

Ο τομέας της «εξόρυξης» ή εξαγωγής πληροφορίας σχετίζεται με την αναγνώριση –μέσα από δεδομένα– εξειδικευμένης πληροφορίας και την ανάκτησή της με αυτόματο τρόπο. Κυρίως στοχεύει στην αυτόματη και μηχανική αναγνώριση ονοματικών οντοτήτων (ονόματα ανθρώπων, τοπωνύμια, ονόματα οργανισμών κ.λπ.), χρονικών πληροφοριών (ημερομηνίες) και γεγονότων, καθώς και των σχέσεων που τα συνδέουν, μέσα από ηλεκτρονικά κείμενα. Τα αποτελέσματα της «εξόρυξης» πληροφορίας χρησιμοποιούνται από ευρύτερες εφαρμογές, όπως η αυτόματη παραγωγή περίληψης κειμένου, τα συστήματα ερωταποκρίσεων (π.χ. αναζήτηση συγκεκριμένων πληροφοριών σε ιστοσελίδες) και η μηχανική μετάφραση. Στον ερευνητικό άξονα του συγκεκριμένου πεδίου βρίσκονται σήμερα η «εξόρυξη» γνώμης και η ανάλυση και αξιολόγηση συναισθήματος μέσα από κείμενα του διαδικτύου (blogs, κοινωνικά δίκτυα).

Τέλος, ως «εκπαιδευτική τεχνολογία», υπό το πρίσμα της γλωσσικής τεχνολογίας, νοείται η τεχνολογία που συμβάλλει στη γλωσσική εκπαίδευση μέσω πολυτροπικών εκπαιδευτικών εργαλείων και ψηφιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων, με στόχο τη βελτίωση της γλωσσικής εκμάθησης και την επίλυση προβλημάτων στη διδασκαλία είτε της μητρικής είτε μιας ξένης γλώσσας. Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύσσονται μέθοδοι και εργαλεία (εκπαιδευτικός σχεδιασμός, οπτικοακουστικά διδακτικά υλικά, επιμορφωτικά υλικά, εκπαιδευτικός εξοπλισμός, διαγνωστικά εργαλεία, συλλογή και επεξεργασία γλωσσικών πόρων, δημιουργία ηλεκτρονικών λεξικογραφικών εργαλείων κ.λπ.) που υποβοηθούν τη γλωσσική διδασκαλία, αξιολογούν και αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες και διαταραχές λόγου των παιδιών και ενισχύουν την εξατομικευμένη μάθηση, ενώ παράλληλα μειώνουν τον χρόνο εκμάθησης της ξένης γλώσσας.

Η Γλωσσική Τεχνολογία είναι βασικό συστατικό της ψηφιακής κοινωνίας. Από τη μηχανική μετάφραση έως τη σύνθεση και αναγνώριση φωνής, οι εφαρμογές και οι υπηρεσίες της βελτιώνουν την καθημερινότητά μας, διευρύνουν τη γνώση μας για τη γλώσσα και τους υπολογιστικούς μηχανισμούς, αλλά, πάνω απ' όλα, προσφέρουν στους ανθρώπους τη δυνατότητα να επικοινωνούν πιο αποτελεσματικά με τους υπολογιστές τους και, κυρίως, μεταξύ τους.

(Η Αρχοντούλα Μεντή είναι γλωσσολόγος.)

Η «γλώσσα» των συναισθημάτων

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΝΙΚΟΣ Ε. ΔΕΓΛΕΡΗΣ

Η δυσκολία ορισμού του συναισθήματος οφείλεται στην πολυπλοκότητα της ίδιας του της φύσης. Ως συναίσθημα ορίζεται κατά βάση το υποκειμενικό βίωμα που αισθάνεται το άτομο σε συνδυασμό με τις συγκεκριμένες σκέψεις που προηγήθηκαν αυτού ή δημιουργήθηκαν από αυτό, τις βιοψυχοκοινωνικές παραμέτρους που το χαρακτηρίζουν, καθώς και το σύνολο των προτροπών για επικείμενη δράση που κατευθύνεται από το ίδιο.

Οι ερευνητές των επιστημών του ανθρώπου εξακολουθούν να διαφωνούν ως προς το ποιες «οικογένειες» συναισθημάτων θεωρούνται πρωταρχικές για το ανθρώπινο είδος και ποιες αποχρώσεις συμπληρώνουν το συναισθηματικό φάσμα. Ο Paul Eckman, του Πανεπιστημίου του Σαν Φρανσίσκο στην Καλιφόρνια, διατυπώνει την άποψη ότι τα τέσσερα βασικά συναισθήματα, φόβος, θυμός, θλίψη, απόλαυση, συμπληρούμενα από την αγάπη, την ντροπή/ενοχή, απεικονίζονται με μεγάλη ακρίβεια σε πρωτόγονους αυτόχθονες (aborigines) της Νέας Γουινέας, οι οποίοι ζουν σε απομονωμένες φυλές, βρίσκονται στη Λίθινη Εποχή από την άποψη του τεχνικού πολιτισμού, δεν χρησιμοποιούν καν γραφή και δεν έχουν μολυνθεί από την ηλεκτρονική τεχνολογία του σύγχρονου Δυτικού κόσμου.

Το συναίσθημα του φόβου έχει μελετηθεί ιδιαίτερα από ψυχοφυσιολογική άποψη. Σε σχέση με αυτό έχει αναγνωριστεί ο σημαντικός ρόλος του αμυγδαλοειδούς πυρήνα στον εγκέφαλο ως συστήματος συναγερμού. Ο συνεχώς εντεινόμενος φόβος, για παράδειγμα, έχει μια ουσιώδη αποστολή: περισσότερο από κάθε άλλο συναίσθημα αποτελεί βασικό συστατικό επιβίωσης. Το πρόβλημα της εποχής μας είναι ότι στην καθημερινή μας ζωή εμφανίζονται πολλοί και αδικαιολόγητοι φόβοι οι οποίοι ενεργούν σαν «δηλητήριο» και μας δημιουργούν, χωρίς σημαντικό λόγο, υπερβολικό άγχος· άγχος το οποίο, όταν σχηματοποιηθεί, μπορεί να οδηγήσει σε διαταραχές προσωπικότητας ή και σε ψυχοπαθολογικές καταστάσεις, όπως κρίσεις πανικού, φοβίες διαφόρων τύπων κ.λπ.

Ο θυμός αποτελεί το πιο επικίνδυνο συναίσθημα και το λιγότερο προσαρμοστικό, διότι αυξάνει την ενδογενή επιθετικότητα, «θολώνει» την αντικειμενική εκτίμηση της πραγματικότητας και μας προτρέπει να πολεμήσουμε σαν «τυφλά, μαστιγωμένα ζώα», όπως αναφέρει και ο τραγουδοποιός Διονύσης Σαββόπουλος. Το συναίσθημα του θυμού είχε μελετηθεί ήδη από την αρχαιότητα. Ο Αριστοτέλης, στα *Ηθικά Νικομάχεια*, ισχυρίζεται ότι «ο καθένας μπορεί να θυμώσει, αυτό είναι εύκολο, αλλά το να θυμώσει κανείς με το σωστό άτομο, στον σωστό βαθμό και στη σωστή στιγμή, για τη σωστή αιτία και με τον σωστό τρόπο, αυτό είναι πανδύσκολο». Η εκτόνωση του θυμού και το καταλάγιασμα των αρνητικών συναισθημάτων απαιτεί έντονες και μακρόχρονες εσωτερικές διεργασίες, που οδηγούν στην αυτεπίγνωση και την αυτογνωσία, έτσι ώστε να υπάρξει αρμονική ισορροπία ανάμεσα στον συγκινησιακό και τον λογικό εγκέφαλο. Όπως επισήμανε και ο γνωστός ουμανιστής του 16ου αι. Έρασμος, «ο Δίας συσσώρευσε, από τη μια μεριά, θυμό και πόθο, και, από την άλλη, λογική σε αναλογία 24:1, πράγμα που φαίνεται σαφέστατα στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων».

Η θλίψη, όταν σχετίζεται με τη διεργασία του φυσιολογικού πένθους (οφείλεται, λόγου χάριν, στην απώλεια κάποιου αγαπημένου ανθρώπου), αποτελεί προσαρμοστική αντίδραση. Όταν όμως εξελιχθεί σε υπερβολικό βαθμό (σε κατάθλιψη ή μελαγχολία επί το σοβαρότερο), τότε μετατρέπεται σε σοβαρή ψυχοπαθολογική διαταραχή που επιδρά άμεσα και καταστρεπτικά όχι μόνο στον ψυχισμό αλλά και στο ανοσοποιητικό σύστημα άμυνας του οργανισμού και απαιτεί φαρμακευτική και ψυχοθεραπευτική παρέμβαση.

Η απόλαυση σχετίζεται άμεσα με την ικανοποίηση των βασικών αναγκών του ανθρώπου (τροφή, σεξ). Μπορεί όμως να μετουσιωθεί και σε ανώτερες μορφές ευεξίας και ευτυχίας από την πλήρη βιοψυχοκοινωνική λειτουργία του ανθρώπινου όντος. Σε ακραίες παθολογικές καταστάσεις συνδέεται με τη μανία.

Η αγάπη αναφέρεται στη φιλική αποδοχή, την εμπιστοσύνη, την τρυφερότητα και την ταιριαστή αφοσίωση που διακρίνει αμοιβαία τη σχέση γονέων-παιδιών, αδελφών, φίλων, συντρόφων και συναδέλφων. Επηρεάζεται από πολιτισμικούς,

Η «γλώσσα» των συναισθημάτων

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΝΙΚΟΣ Ε. ΔΕΓΛΕΡΗΣ

φυλετικούς, θρησκευτικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Το ερωτικό στοιχείο σε συνδυασμό με την έντονη σεξουαλική έλξη διαφοροποιεί τη νοηματοδότησή της.

Η ντροπή και η ενοχή αφορούν συναισθήματα αρνητικής τάξης τα οποία αναπτύσσονται λόγω της αντίθεσης των πράξεων του ατόμου με τον δικό του ηθικό κώδικα ή με τον κώδικα των κατεστημένων αξιών του κοινωνικού συνόλου στο οποίο ζει. Η υπερβολική ανάπτυξη τύψεων μπορεί να οφείλεται και στη χαρακτηρολογική ιδιοσυγκρασία του ατόμου, το οποίο αισθάνεται ισχυρές ενοχές που αντικειμενικά δεν αναλογούν στα διατρέξαντα. Η γνωσιακή ψυχοθεραπεία κατευθύνει τα άτομα να αποδίδουν «τα του Καίσαρος τω Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ», διότι ανύπαρκτης ή και μηδαμινής αιτίας ενοχές μπορεί να οδηγήσουν στη δυστυχία και στην κατάθλιψη.

Η κατανόηση της «γλώσσας» των συναισθημάτων επιτυγχάνεται με άριστα αποτελέσματα μέσω της συμμετοχής σε Ομάδες Βιωματικής Εμπειρίας που έχουν στόχο την Προσωπική Υποστήριξη και Ανάπτυξη (Life-coaching), καθώς και την Αυτογνωσία και την Καλλιέργεια Κοινωνικών Δεξιοτήτων (NLP). Οι συμμετέχοντες, μέσα από την ομαδική διαδικασία (που είναι εξ ορισμού και ατομική θεραπεία):

– συνειδητοποιούν εκείνα τα στοιχεία της προσωπικότητάς τους τα οποία τους δυσκολεύουν στην επαφή τους (λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία) με τους άλλους ανθρώπους·

– ανευρίσκουν διέξοδο στις συναισθηματικές τους εμπλοκές·

– βιώνουν εντέλει τη λυτρωτική διορθωτική εμπειρία επιφέροντας ριζικές θετικές αλλαγές στην ποιότητα της ζωής τους.

(Ο Νίκος Ε. Δέγλερης είναι νευρολόγος-ψυχίατρος, κλινικός καθηγητής Ψυχοθεραπείας και ερευνητής [Paris V – CNRS]. Εμψυχώνει βιωματικές ομάδες προσωπικής υποστήριξης [Life-coaching] και αυτογνωσίας [NLP]).

H@ckTheBook – Φτιάξε το βιβλίο του μέλλοντος, σήμερα

Το H@ckTheBook, ένας μαραθώνιος επαναπροσδιορισμού του βιβλίου προσκάλεσε στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση designers, εκδότες, επιμελητές περιεχομένου, start-uppers, προγραμματιστές και δημιουργικούς ανθρώπους για να σχεδιάσουν το βιβλίο του αύριο

Το H@ckTheBook, ένα τριήμερο φεστιβάλ, πλούσιο σε ομιλίες, ιδέες και συνεργασίες, με θέμα τον σχεδιασμό και την εμπειρία της ανάγνωσης, διοργανώθηκε με μεγάλη επιτυχία στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση στις 22, 23 και 24 Ιανουαρίου 2016.

Την πρώτη ημέρα του φεστιβάλ, και σε συνεργασία με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Europeana Space, πραγματοποιήθηκε το εκπαιδευτικό εργαστήριο «E-Space Workshop: Best Practices in Education», στο οποίο παρουσιάστηκαν καινοτόμες εκπαιδευτικές ψηφιακές προτάσεις και εφαρμογές από πανεπιστήμια και πολιτιστικούς οργανισμούς διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών (του Βελγίου, της Ελλάδας, της Εσθονίας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας, της Κύπρου, της Πολωνίας) με έμφαση στην αξιοποίηση της ανοικτής ευρωπαϊκής πολιτιστικής πληροφορίας.

Στο πλαίσιο του εργαστηρίου, πραγματοποιήθηκε σειρά ομιλιών και επιμέρους εργαστηρίων που έδωσαν την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει τις τελευταίες τάσεις στον χώρο της τεχνολογίας της εκπαίδευσης, ιδίως των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων (Open Educational Resources), καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτοί μπορούν να ενσωματωθούν σε εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε μαθητές και διδάσκοντες της πρωτοβάθμιας, της δευτεροβάθμιας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε επισκέπτες μουσείων, σε καλλιτέχνες και στο ευρύ κοινό.

Στις 23 και 24 Ιανουαρίου, πραγματοποιήθηκε το hackathon H@ckTheBook, το οποίο έδωσε την ευκαιρία σε designers, καλλιτέχνες, εκδότες, προγραμματιστές, συγγραφείς, ποιητές, hackers και καινοτόμους επιχειρηματίες να συνδυάσουν διαφορετικές δεξιότητες (design, γραφιστική, επιμέλεια περιεχομένου, book art, δημιουργικό προγραμματισμό, επιχειρηματικό σχεδιασμό) και να δημιουργήσουν ένα βιβλίο που να ξεπερνά τα όρια του βιβλίου

Βραβεύτηκαν τρεις ομάδες, που ταξίδεψαν στο Λονδίνο για ένα εντατικό εργαστήριο Business Model από ομάδα ειδικών του REMIX, κορυφαίου πολιτιστικού και επιχειρηματικού φορέα

Οι συμμετέχοντες χρησιμοποίησαν ψηφιακό πολιτιστικό περιεχόμενο από το Europeana Space για να σχεδιάσουν ένα επιχειρηματικά βιώσιμο υβριδικό βιβλίο, απαντώντας σε τέσσερις τεχνικές προσκλήσεις (Book Design, Open Hardware, API, Entrepreneurship, Sustainability)

H@ckTheBook – Φτιάξε το βιβλίο του μέλλοντος, σήμερα

Ποια είναι η υπόσταση ενός βιβλίου; Τι την ορίζει; Το διήμερο hackathon είχε ως στόχο την επανεξέταση των καθιερωμένων αντιλήψεων και τη δημιουργία νέων προτάσεων για ό,τι σημαίνει βιβλίο

όπως το γνωρίζουμε σήμερα. Στο hackathon συμμετείχαν δέκα ομάδες, οι οποίες είχαν πρόσβαση σε ανοικτό περιεχόμενο από το Αρχείο Καβάφη έως έργα του ολλανδικού Rijksmuseum και από τη Βρετανική Βιβλιοθήκη έως έργα του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης. Στην τελική φάση, διακρίθηκαν τρεις ομάδες (CookLee, Sink A Future, Vivl.io), οι οποίες θα συνεχίσουν το ταξίδι τους στο Λονδίνο για ένα σεμινάριο εντατικού επιχειρηματικού σχεδιασμού του έργου τους.

Ομιλίες και επιμέρους εργαστήρια έδωσαν την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει τις τελευταίες τάσεις στον χώρο της τεχνολογίας της εκπαίδευσης

Το φεστιβάλ πραγματοποιήθηκε στον εκθεσιακό χώρο της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, σε συνεργασία με το δίκτυο του Europeana Space, το Κολέγιο Goldsmiths του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, το Πανεπιστήμιο του Κόβεντρι, το Αρχείο Καβάφη, την Post Scriptum και την ΕΕΛ/ΛΑΚ (Εταιρεία Ελεύθερου Λογισμικού / Λογισμικού Ανοιχτού Κώδικα).

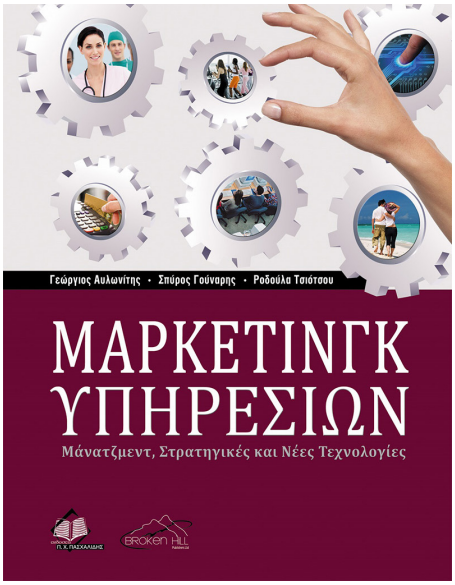
Πολύτιμοι αρωγοί των συμμετεχόντων στο hackathon ήταν οι GeniusBarExperts: ο Ηρακλής Αγιοβλασίτης, η Ισμήνη Αδάμη, ο Ηλίας Γιαννόπουλος (Fixers), ο Νάσος Δροσόπουλος, ο Ευάγγελος Καϊμάκης, ο Δημήτρης Κουκουλάκης. Τα έργα των συμμετεχόντων έκριναν ο Simon Cronshaw, ο Θανάσης Δεληγιάννης, η Antonella Fresa, ο Gary Hall, ο Πρόδρομος Τσιαβός, ο Θεόδωρος Χιώτης και η Joanna Zylinska.

(Φωτογραφίες: Αθανάσιος Δεληγιάννης)

Η διοίκηση, οι στρατηγικές και οι νέες τεχνολογίες στον χώρο του Μάρκετινγκ Υπηρεσιών

ΓΡΑΦΕΙ Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΓΚΡΙΜΠΑ

Γ. Αυλωνίτης, Σ. Γούναρης, Ρ. Τσιότσιου, *Μάρκετινγκ Υπηρεσιών: Μάνατζμεντ, Στρατηγικές και Νέες Τεχνολογίες*, Λευκωσία: Broken Hill Publishers Ltd, 2016, 700 σελ. ISBN 978-9963258567

Η υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση Ροδούλα Η. Τσιότσου, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και διευθύντρια του Εργαστηρίου Μάρκετινγκ MarLab του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, εξέδωσε το βιβλίο *Μάρκετινγκ Υπηρεσιών: Μάνατζμεντ, Στρατηγικές και Νέες Τεχνολογίες* στις αρχές του 2016. Η Ροδούλα Τσιότσου συνέγραψε το βιβλίο μαζί με τον Γεώργιο Αυλωνίτη και τον Σπύρο Γούναρη. Και οι τρεις συγγραφείς είναι διεθνούς κύρους ακαδημαϊκοί με λαμπρή πορεία και στον χώρο των επιχειρήσεων. Το βιβλίο εκδόθηκε από τον οίκο Broken Hill Publishers Ltd. Σημειώνεται ότι, ήδη από τον πρώτο χρόνο κυκλοφορίας του, το βιβλίο έχει υιοθετηθεί ως σύγγραμμα των αντίστοιχων μαθημάτων σε πολλά πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας.

Οι υπηρεσίες κυριαρχούν σήμερα στις ανεπτυγμένες οικονομίες (καταλαμβάνουν μέχρι και το 70% των επιχειρήσεων), ενώ όλες οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν πλέον τις υπηρεσίες ως αναπόσπαστο στοιχείο των προϊόντων τους, το οποίο τα διαφοροποιεί από τα σχετικά προϊόντα των άλλων επιχειρήσεων, προσφέροντας ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Το συγκεκριμένο βιβλίο, πέραν της αναντίρρητα καλογραμμένης του μορφής και της επιμελημένης του έκδοσης, ήρθε να εμπλουτίσει τη μέχρι σήμερα όχι τόσο διευρυμένη ελληνική βιβλιογραφία σε θέματα Μάρκετινγκ Υπηρεσιών. Με απλή και πρακτική γλώσσα, το σύγγραμμα καλύπτει σφαιρικά και ολοκληρωμένα το θέμα του Μάρκετινγκ Υπηρεσιών, χρησιμοποιώντας σημαντικές θεωρητικές προσεγγίσεις στον χώρο των υπηρεσιών, αξιόπιστα ελληνικά και διεθνή ερευνητικά ευρήματα, παραδείγματα σύνδεσης θεωρίας με την πράξη, καθώς και σχετικές στρατηγικές που μπορούν να βοηθήσουν τα στελέχη επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών στο έργο τους. Παρουσιάζει ακόμη την επίδραση των νέων τεχνολογιών στον κλάδο υπηρεσιών και περιλαμβάνει πλούσιο, ενισχυτικό φωτογραφικό υλικό.

Το βιβλίο αποτελείται από δεκατρία κεφάλαια και ακολουθεί τα πρότυπα διεθνών εκδόσεων, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη διάσταση του μάρκετινγκ στην περίπτωση των άυλων προϊόντων/υπηρεσιών. Με τον τρόπο αυτόν αναδεικνύεται σε πολύτιμο βοήθημα προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών τμημάτων Μάρκετινγκ και Διοίκησης Επιχειρήσεων και άλλων συναφών αντικειμένων, αλλά και σε καλοσχεδιασμένο συμβουλευτικό εργαλείο για στελέχη επιχειρήσεων και επιχειρηματίες του χώρου της παροχής υπηρεσιών, ο οποίος περιλαμβάνει μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις όπως αεροπορικές εταιρείες, ξενοδοχειακές αλυσίδες, ασφαλιστικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών, ταχυμεταφορών και επαγγελματικών υπη-

Η διοίκηση, οι στρατηγικές και οι νέες τεχνολογίες στον χώρο του Μάρκετινγκ Υπηρεσιών

ΓΡΑΦΕΙ Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΓΚΡΙΜΠΑ

ρεσιών, καθώς και μικρομεσαίες επιχειρήσεις τοπικού χαρακτήρα, όπως καθαριστήρια, εστιατόρια, δικηγορικά γραφεία, λογιστικά γραφεία, ιατρεία κ.λπ.

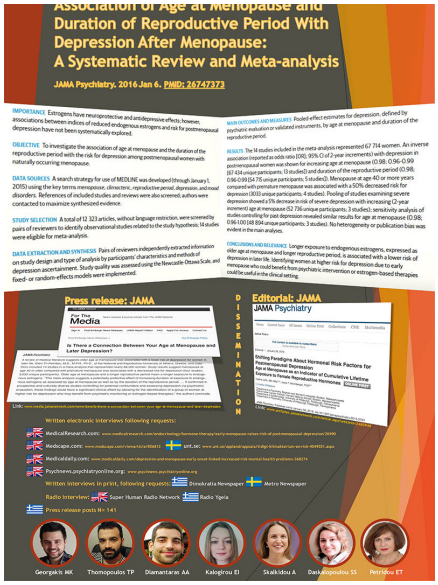
Το βιβλίο ξεκινά εισάγοντας τους αναγνώστες στην έννοια, τις ιδιαιτερότητες και τον ρόλο των υπηρεσιών. Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει την αγοραστική διαδικασία και τη συμπεριφορά των πελατών στις υπηρεσίες. Ακολουθούν οι «Προϊοντικές αποφάσεις για υπηρεσίες», όπου παρουσιάζεται το μείγμα προϊόντος στις υπηρεσίες, καθώς και οι αποφάσεις ανάπτυξης και κατάργησης υπηρεσιών. Το κεφάλαιο «Διανομή των υπηρεσιών στη φυσική και ηλεκτρονική αγορά» περιγράφει τα δίκτυα διανομής στις υπηρεσίες και τις στρατηγικές αποφάσεις που θα πρέπει να πάρει μια επιχείρηση, ενώ στη συνέχεια αναλύονται οι στόχοι και οι στρατηγικές τιμολόγησης στις υπηρεσίες. Ακολουθεί το κεφάλαιο «Η επικοινωνία και ο ρόλος της στις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών», όπου αναλύεται το μείγμα επικοινωνίας και ο ρόλος του διαδικτύου στον χώρο των υπηρεσιών.

Το κεφάλαιο «Σχεδιασμός και διοίκηση των διαδικασιών παροχής των υπηρεσιών» αναφέρεται στις στρατηγικές αποφάσεις που αφορούν τον σχεδιασμό της υπηρεσίας και των διαδικασιών παροχής της με συμπαραγωγό τον πελάτη. Ακολουθεί ο σχεδιασμός του περιβάλλοντος των υπηρεσιών που εστιάζει στις θεωρητικές προσεγγίσεις και τις διαστάσεις του περιβάλλοντος των υπηρεσιών και, στη συνέχεια, αναλύεται η διοίκηση του ανθρώπινου δυναμικού στις υπηρεσίες. «Επιτυγχάνοντας την αποκατάσταση/ανάκτηση στις υπηρεσίες» είναι ο τίτλος του κεφαλαίου που αναλύει τα προβλήματα αποτυχημένων πρακτικών και τον ρόλο των παραπόνων των πελατών στις υπηρεσίες, προτείνοντας αποτελεσματικές στρατηγικές αντιμετώπισής τους.

Το κεφάλαιο «Η διοίκηση της ποιότητας στις υπηρεσίες» εξηγεί τη σημασία της ποιότητας στις υπηρεσίες και παρουσιάζει σχετικά υποδείγματα και τρόπους μέτρησής της, ενώ το κεφάλαιο «Ανάπτυξη και διαχείριση σχέσεων με τους πελάτες» εστιάζει στην ανάπτυξη σχέσεων για τη δημιουργία αφοσιωμένων πελατών. Το τελευταίο κεφάλαιο, με τίτλο «Μάρκετινγκ για B2B υπηρεσίες», εξηγεί και παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά αγορών βιομηχανικών (B2B) υπηρεσιών και εστιάζει στις στρατηγικές μάρκετινγκ προμηθευτών βιομηχανικών (B2B) υπηρεσιών.

(Η Ευαγγελία Γκρίμπα έχει σπουδάσει Μάρκετινγκ και Επικοινωνία.)

Η εμμηνόπαυση σε πιο προχωρημένη ηλικία προστατεύει από τον κίνδυνο κατάθλιψης

Η παρατεινόμενη ηλικία εμμηνόπαυσης σχετίζεται με μειωμένο κίνδυνο κατάθλιψης στις μετεμμηνοπαυσιακές γυναίκες. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει η μελέτη διεθνούς ομάδας ερευνητών, στην οποία συμμετείχαν πέντε υπότροφοι του Ιδρύματος Ωνάση. Η μελέτη έλαβε μεγάλη δημοσιότητα, καθώς ανοίγει νέους ορίζοντες στην κατανόηση της αιτιολογίας της γεροντικής κατάθλιψης και υποδεικνύει κατευθύνσεις για μελλοντικές προληπτικές και θεραπευτικές παρεμβάσεις.

Με επικεφαλής την υπότροφο (και πρώην πρόεδρο του Συνδέσμου) Ελένη Πετρίδου, καθηγήτρια Προληπτικής Ιατρικής και Επιδημιολογίας στην Ιατρική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, σε συνεργασία με την επίσης υπότροφο Άλκηστη Σκαλκίδου, αναπληρώτρια καθηγήτρια Μαιευτικής και Γυναικολογίας στο Πανεπιστήμιο της Ουψάλας στη Σουηδία, και τη Στέλλα Δασκαλοπούλου, επίκουρη καθηγήτρια Παθολογίας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου McGill στο Μόντρεαλ του Καναδά, η έρευνα δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο στο έγκριτο ιατρικό περιοδικό *JAMA Psychiatry*. Στην ερευνητική ομάδα συμμετείχαν επίσης οι υπότροφοι Μάριος Γεωργάκης, Θωμάς Θωμόπουλος, Ανδρέας-Αντώνης Διαμαντάρας, καθώς και η Ελένη Καλογήρου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η αυξανόμενη ηλικία εμμηνόπαυσης φαίνεται να δρα προστατευτικά έναντι του κινδύνου να εμφανίσουν οι γυναίκες κατάθλιψη μετά την εμμηνόπαυση. Η κατάθλιψη προσβάλλει έναν στους δέκα ηλικιωμένους και οι γυναίκες θεωρούνται περισσότερο ευπαθείς ανάμεσα στα δυο φύλα. Στο διάστημα της αναπαραγωγικής ζωής, ο οργανισμός της γυναίκας παράγει υψηλά επίπεδα οιστρογόνων, τα οποία μειώνονται απότομα με την εμμηνόπαυση. Τόσο η ηλικία εμμηνόπαυσης όσο και η διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου, δηλαδή η περίοδος από την εμμηναρχή μέχρι την εμμηνόπαυση, δείχνουν πόσα χρόνια στη διάρκεια της ζωής της βρίσκεται μια γυναίκα υπό την επίδραση των ενδογενών αυτών ορμονών. Ειδικότερα, η μελέτη έδειξε ότι η μεγάλη ηλικία εμμηνόπαυσης και η μεγαλύτερη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου σχετίζονται με μειωμένο κίνδυνο κατάθλιψης στην τρίτη ηλικία.

«Έρευνες σε πειραματόζωα έχουν δείξει ότι τα οιστρογόνα έχουν αντικαταθλιπτική δράση στον εγκέφαλο. Ωστόσο, η χρήση εξωγενών οιστρογόνων για τη θεραπεία της κατάθλιψης στις γυναίκες δεν φαίνεται να έχει επιτυχή αποτελέσματα, σύμφωνα με κλινικές δοκιμές. Στη μελέτη μας χρησιμοποιήσαμε την ηλικία εμμηνόπαυσης και τη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου ως δείκτες έκθεσης σε ενδογενή οιστρογόνα, με στόχο να διερευνήσουμε εάν η ενδογενής παραγωγή των ορμονών του φύλου έχει σημασία για την εκδήλωση της μετεμμηνοπαυσιακής κατάθλιψης», εξηγεί η Ελένη Πετρίδου.

Συγκεκριμένα, οι ερευνητές συνέθεσαν δεδομένα από τη δημοσιευμένη βιβλιογραφία σε παγκόσμιο επίπεδο, ακολουθώντας τη μεθοδολογία της μετα-ανάλυσης. Τα ευρήματα που προκύπτουν από τη σύνθεση 14 μελετών και περιλαμβά-

Η εμμηνόπαυση σε πιο προχωρημένη ηλικία προστατεύει από τον κίνδυνο κατάθλιψης

νουν συνολικά περισσότερες από 67.000 γυναίκες δείχνουν ότι η αύξηση κατά 2 χρόνια τόσο της ηλικίας εμμηνόπαυσης όσο και της διάρκειας της αναπαραγωγικής περιόδου σχετίζεται με μείωση του κινδύνου εμφάνισης κατάθλιψης κατά 2%. Φαίνεται, δηλαδή, ότι η προχωρημένη ηλικία εμμηνόπαυσης προσφέρει προστασία απέναντι στη μετεμμηνοπαυσιακή κατάθλιψη. Όπως δηλώνει ο Μάριος Γεωργάκης, πρώτος συγγραφέας της μελέτης, αριστούχος απόφοιτος της Ιατρικής Σχολής Αθηνών και υποψήφιος διδάκτορας, «με μια πρώτη ματιά ο βαθμός της προστατευτικής επίδρασης φαίνεται μηδαμινός. Αν όμως αναλογιστεί κανείς ότι η ηλικία εμμηνόπαυσης και η αναπαραγωγική περίοδος μπορεί να ποικίλλουν από γυναίκα σε γυναίκα έως και 20 χρόνια, τότε η προστατευτική δράση είναι ευμεγέθης αφού φθάνει μέχρι 40%».

«Η κατάθλιψη στους ηλικιωμένους», λέει η Στέλλα Δασκαλοπούλου από τον Καναδά, «μπορεί να θεωρηθεί ως διαφορετική νοσολογική οντότητα συγκριτικά με εκείνη που παρουσιάζεται στις νεότερες ηλικίες, καθώς παρουσιάζει ιδιαιτερότητες στην αιτιολογία και την αντιμετώπιση με τα διαθέσιμα αντικαταθλιπτικά φάρμακα. Η δυνατότητα εφαρμογής προληπτικών παρεμβάσεων φαίνεται επίσης ελκυστική και πιθανότατα εφαρμόσιμη». Πράγματι, σύμφωνα με τα ευρήματα της συγκεκριμένης μελέτης, υποκλινικές μορφές κατάθλιψης μπορούν να αναγνωριστούν έγκαιρα αν οι γυναίκες με πρώιμη εμμηνόπαυση έχουν συστηματική παρακολούθηση της ψυχικής τους υγείας, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα πρωιμότερης και περισσότερο αποτελεσματικής παρέμβασης.

Η μελέτη αναθερμαίνει το ερευνητικό ενδιαφέρον για τις θεραπείες ορμονικής υποκατάστασης κατά τη μετεμμηνοπαυσιακή περίοδο. Όπως σημειώνει η Άλκηστη Σκαλκίδου από το Πανεπιστήμιο της Ουψάλας, «σύμφωνα με προηγούμενες μελέτες, η ορμονική θεραπεία υποκατάστασης μετά την εμμηνόπαυση σχετιζόταν με σοβαρές παρενέργειες, οι οποίες και περιορίζουν τη χρήση της. Νεότερα όμως δεδομένα δείχνουν ότι υπάρχει μια κρίσιμη περίοδος αμέσως μετά την εμμηνόπαυση, κατά την οποία, αν η γυναίκα ξεκινήσει θεραπεία ορμονικής υποκατάστασης, πιθανώς να έχει την ευεργετική δράση για αποφυγή εκδήλωσης κατάθλιψης. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα αποτελέσματα της δημοσίευσης αναφέρονται στη δράση ενδογενών οιστρογόνων, τα οποία παρουσιάζουν διαφορές σε σχέση με τα εξωγενώς χορηγούμενα».

Η ερευνητική ομάδα καταλήγει ότι χρειάζεται περαιτέρω έρευνα ώστε να διερευνηθούν σε βάθος οι επιδράσεις των ορμονών του φύλου στον εγκέφαλο και στην ψυχική υγεία γενικότερα. Ακόμη και αν η αντικαταθλιπτική δράση των οιστρογόνων θεωρηθεί τεκμηριωμένη, υπολείπεται η επιστημονική γνώση για σύσταση ασφαλών θεραπειών βασισμένων σε οιστρογόνα για την πρόληψη της μετεμμηνοπαυσιακής κατάθλιψης. Μελλοντικές ερευνητικές κατευθύνσεις αναμένεται να στραφούν στην ανάπτυξη εξωγενών οιστρογονικών παραγόντων με στοχευμένη δράση στον εγκέφαλο, οι οποίες θα πρέπει όμως να ελαχιστοποιούν τις παρενέργειες από τα υπόλοιπα συστήματα του οργανισμού.

(Πλήρης αναφορά άρθρου: Georgakis M. K., Thomopoulos T. P., Diamantaras A. A., Kalogirou E. I., Skalkidou A., Daskalopoulou S. S., Petridou E. T., «Association of age at menopause and duration of reproductive period with depression after menopause: A systematic review and meta-analysis», *JAMA Psychiatry* 2016, 73(2): σελ. 1–12. doi: 10.1001/jamapsychiatry.2015.2653